25ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 6854 — 22 ՅՈՒԼԻՍ 1908 — ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ — 7 ՐԵՃԷՊ 1326 — 4 Aout 1908 — 25me année — N. 6854

"ԱՐԵՒԵԼՔ„
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ԳԱԼԱԹԻԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ
Կ. Պոլսոյ համար տարեկան 80 Գ.
» » վեցամեայ 45 »
Դուրսի համար տարեկան 108 »
» » վեցամեայ 60 »
Օտար երկիրների համար տարեկան 35 Ֆր.
» » վեցամեայ 20 »
Թղթատարի ծախքը մեր վրայ

ԱՐԵՒԵԼՔ

10 ՓԱՐԱ — ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ — 10 PARAS

آره‌وِلك
ارمنیجه یومی و سیاسی غزته
صاحب امتیازی قره‌کین بویاجیان
درعلیه غلطه

AREVELK
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur-Propriétaire
KARÉKIN BOYADJIAN
Cons/ple, Galata

ԽԱԹԹԸ ՀԻՒՄԱՅՈՒՆ

Մեծաշուք Վէզիրս Սայիտ փաշա, Յիշեցէ յոյսովի է ամէնուն, մեր Կայս. Կառավարութեան բարձրացման շրջանին մէջ հպատակներու բոլոր դասակարգերը ապահով վիճակի մէջ կ'ապրէին. յեսոյ երեւան եկած զանազան պատճառներ արգելք եղան հանրութեան իրաւունքները արժանի եղած ասպիսներն հատուցան ապահովելու, որով Մեծամուն Հայրն Սուլթան Ապտ-իւլ-Մէճիտ խան Կիւլխանէի Խաթիով անձնական և իրաւունքի ապահովութիւնը նորէն երաշխաւորած և վարչական դրութեան համար նոր հիմեր հաստատած էր. դեռեւ 1272 թուականին հրատարակած բարենորոգմանց հրամարակով քաղաքակրթութեան դարուն պէտքերուն համաձայն վարչական դրութիւնը կարգի ու կանոնի դրած և զանազան դասակարգերու և կրօնքներու պատկանող հպատակներուն միջև հայրենակցական կապերը ամրապնդած էր: Բարեբար Թանզիմաթին հրատարակութենէն մինչև մեր կայսրութեան սկզբնաւորութիւնը անցած ժամանակամիջոցին մէջ ընդհանուր կրթութեան մասին կատարուած յաջողդիմութիւնը կ'ապդարարէր թէ հանրային գործերը պէտք է խորհրդակցական դրութեան ենթարկել, և մեր անձնական նախաձեռնութեամբ Սահմանադրութիւնը հրատարակուած էր. բայց զանազան պատճառներ յայտնի հանդիսացան հանրային չտնտ պատակին, որով Սահմանադրութիւնը դադրեցնելու մասին ազդարարութիւնները չատցան և պերդապէս Սաֆվէդ փաշայի եղարքսոսութեան օրով Տէրսիթիւնը որոշած էր այդ դադարումը: Այդ ժամանակէն մինչև հեղեղները և հանրային նպատակներուն ու հաստատութիւններուն հետեւանքով յայտնի եղաւ թէ երկիրը ընդունակ է խորհրդակցական դրութեան. ուստի Իրատէ բրինք որ Սահմանադրութեան բոլոր ուրամադրութիւնները գործադրուին և երեսի. ժողովը ամէն տարի գումարուի: Այս պարագան մեր Բ. Դրան կողմէ ամէն տեղ հաղորդուեցաւ: Երէկ, ծանօթ տէրութեանց դեսպաններուն և դիւանագիտական պաշտօնատարներուն շնորհաւորութիւնները ընդունած մէջիրոյա ալ յայտարարեցի թէ Սահմանադրութեան գործադրութիւնը և ոչ մէկ կերպով ու բացարձակապէս պիտի չվնասուի, վասն զի երկրին չահերը այն տեսն միայն կը դոյանան, երբ օրինական այժր կանոնաւոր ու օրինաւոր վիճակ մը ստանայ, որով ընական էր որ թէ՛ այդ պարագային և թէ՛ Տէրութեան իսկական շահերուն յաջողդիմութիւնը երկրին ընդհանուր շահերուն համապատասխան կերպով գնահատէինք: Հետեւաբար մեր ստորագրած այս Խաթիով կը ծանուցանենք Սահմանադրութեան գործադրուելն և երեսփոխանիներուն ամէն տարի գումարման հրաւիրելու վերաբերեալ մեր Իրատէին բացարձակ հանդամանքը: Նաև սա ալ կ'ուզեցինք թէ ընական և հասատատած օրէնքներու տրամադրութեանց համաձայն մեր տէրութիւնը կարող անհատներուն իրաւունքները պէտք է որ կատարեալ ապահովութիւն վայելեն. անհատ մը ուրիշ անհատի մը և հպատակներու մէկ դասակարգը միւս դասակարգին հետ բաղդատելով իրաւունքի տարբերութիւն չունի. ամէնքն ալ հաւասարապէս արդարութեան պիտի արժանանան, սակայն Ժամանակէ մը ի վեր, հպատակ մեր նպատակին, վերոգրեալ տրամադրութիւնները զանազան տեղեր տարբացան. միանգամայն թէև մեր տէրութեան ընդհանուր վարչութեան և անոր բոլոր ճիւղերուն վերաբերեալ պարտականութիւնները մասնաւոր կանոններով սահմանուած են, սակայն կարգ մը պարտականութեանց կիրառումը լաւ չկատարուեցաւ, ինչ որ ընդհանրապէս վնասակար էր: Այս պարագաներուն լեսրմամբ ներկան ու ապագան ապահովելու համար խիստ անհրաժեշտ էր հանրային իրաւունքները և կառավարութեան պարտականութեանց վերաբերեալ տրամադրութիւնները ամրապնդել և երիս. կողմէն ալ հաստատած կարգ մը թերութիւններ ուղղել: Հետեւաբար, Ա. Հայրապետներուն իւրաքանչիւր անհատը, մ'ը ցեղին ու ազգին ալ պատկանի, տէրն է իր անձնական ազատութեանը և հաւասարութիւն կը վայելէ՝ երկրին իրաւունքներուն և տուրքերուն համար: Բ. Օրէնքին պահանջումէն տարբեր եղանակ մը չի հարցանուիր, արդէնս վակ չէլլար, չի բանտարկուիր և ուրիշ եղանակով մը չի պատժուիր: Գ. Որ և է կերպով և որ և է անուամբ պարտադրեալ հանդամանքով դատարաններ ու յանձնաժողովներ չեն կրնար կազմուիլ. անհատ մը օրինական իրաւասութիւն ունեցող հարցաքննութեան պաշտօնատարէն և դատարանէն դուս տարբեր տեղ մը չի տարուիր: Դ. Ամէն անհատ ազատ անարգելի է. օրէնքին որոշած եղանակէն դուս կարելի չէ մարդու մը ազատը մնալ և կամ ազատը հակադրութեան տակ առնել: Ե. Ոստիկանութեան պաշտօնեաները և կամ որ և է անուամբ կամ հանդամանքով ուրիշ պաշտօնեաներ, օրէնքին սահմանած եղանակէն դուս, հետապնդում չեն կրնար կատարել և ոչ մէկ անհատի նեղատմամբ: Զ. Մեր ամէն հպատակները թէ՛ առեւտուրի և թէ ուղեւորութեան նպատակով իրաւունք ունին ուզած տեղերնին երթալ, ուզած անձերուն հետ դումարուիլ և հաղորդակցիլ: Է. Մամուլը ապադրեալ առաջ չի կրնար կուսակցութեան քննութիւններ ենթարկուիլ: Անձնական նամակները և պարբերական հրատարակութիւնները նամակատանց մէջ չեն կրնար վար դրուիլ: Մամուլի վերաբերեալ յանցանքները պարզ դատարանները տալիս կը դատուին: Ը. Ուսումը և կրթութիւնը ազատ է: Թ. Զինուորական դասակարգէն դուս, և ոչ մէկ անձ իր հատուածութեանը հակառակ պաշտօնի չի կրնար կոչուիլ: Պաշտօնեաները պարտաւոր չեն հեղգնդիլ ապօրէն պարգևներու մէջ իրենց արուած հրամաններուն. Ամէնուն, հանգիստ և երկրագործութեան դարգացման համար ապահովութիւն վայելեն. Ամէն տարի մը ուրիշ անհատի մը և հպատակներու մէկ դասակարգը միւս դասակարգին հետ բաղդատելով իրաւունքի տարբերութիւն չունի. ամէնքն ալ հաւասարապէս արդարութեան պիտի արժանանան, սակայն Ժամանակէ մը ի վեր, հպատակ մեր նպատակին, վերոգրեալ տրամադրութիւնները զանազան տեղեր տարբացան. միանգամայն թէև մեր տէրութեան ընդհանուր վարչութեան և անոր բոլոր ճիւղերուն վերաբերեալ պարտականութիւնները մասնաւոր կանոններով սահմանուած են, սակայն կարգ մը պարտականութեանց կիրառումը լաւ չկատարուեցաւ, ինչ որ ընդհանրապէս վնասակար էր: Այս պարագաներուն լեսրմամբ ներկան ու ապագան ապահովելու համար խիստ անհրաժեշտ էր հանրային իրաւունքները և կառավարութեան պարտականութեանց վերաբերեալ տրամադրութիւնները ամրապնդել և երիս. կողմէն ալ հաստատած կարգ մը թերութիւններ ուղղել: Հետեւաբար, Ա. Հայրապետներուն իւրաքանչիւր անհատը, մ'ը ցեղին ու ազգին ալ պատկանի, տէրն է իր անձնական ազատութեանը և հաւասարութիւն կը վայելէ՝ երկրին իրաւունքներուն և տուրքերուն համար: Բ. Օրէնքին պահանջումէն տարբեր եղանակ չի տարուիր, արդէնս վակ չէլլար, չի բանտարկուիր և ուրիշ եղանակով մը չի պատժուիր: Գ. Որ և է կերպով և որ և է անուամբ պարտադրեալ հանդամանքով դատարաններ ու յանձնաժողովներ չեն կրնար կազմուիլ. անհատ մը օրինական իրաւասութիւն ունեցող հարցաքննութեան պաշտօնատարէն և դատարանէն դուս տարբեր տեղ մը չի տարուիր: Դ. Ամէն անհատ ազատ անարգելի է. օրէնքին որոշած եղանակէն դուս կարելի չէ մարդու մը ազատը մնալ և կամ ազատը հակադրութեան տակ առնել: Ե. Ոստիկանութեան պաշտօնեաները և կամ որ և է անուամբ կամ հանդամանքով ուրիշ պաշտօնեաներ, օրէնքին սահմանած եղանակէն դուս, հետապնդում չեն կրնար կատարել և ոչ մէկ անհատի նեղատմամբ: Զ. Մեր ամէն հպատակները թէ՛ առեւտուրի և թէ ուղեւորութեան նպատակով իրաւունք ունին ուզած տեղերնին երթալ, ուզած անձերուն հետ դումարուիլ և հաղորդակցիլ: Է. Մամուլը ապադրեալ առաջ չի կրնար կուսակցութեան քննութիւններ ենթարկուիլ: Անձնական նամակները և պարբերական հրատարակութիւնները նամակատանց մէջ չեն կրնար վար դրուիլ: Մամուլի վերաբերեալ յանցանքները պարզ դատարանները տալիս կը դատուին: Ը. Ուսումը և կրթութիւնը ազատ է: Թ. Զինուորական դասակարգէն դուս, և ոչ մէկ անձ իր հատուածութեանը հակառակ պաշտօնի չի կրնար կոչուիլ: Պաշտօնեաները պարտաւոր չեն հեղգնդիլ ապօրէն պարգևներու մէջ իրենց արուած հրամաններուն.

Ամենայն իրաւունքները պէտք է որ կատարեալ ապահովութիւն վայելեն. անհատ մը ուրիշ անհատի մը և հպատակներու մէկ դասակարգը միւս դասակարգին հետ բաղդատելով իրաւունքի տարբերութիւն չունի. ամէնքն ալ հաւասարապէս արդարութեան պիտի արժանանան, սակայն Ժամանակէ մը ի վեր, հպատակ մեր նպատակին, վերոգրեալ տրամադրութիւնները զանազան տեղեր տարբացան. միանգամայն թէև մեր տէրութեան ընդհանուր վարչութեան և անոր բոլոր ճիւղերուն վերաբերեալ պարտականութիւնները մասնաւոր կանոններով սահմանուած են, սակայն կարգ մը պարտականութեանց կիրառումը լաւ չկատարուեցաւ, ինչ որ ընդհանրապէս վնասակար էր: Այս պարագաներուն լեսրմամբ ներկան ու ապագան ապահովելու համար խիստ անհրաժեշտ էր հանրային իրաւունքները և կառավարութեան պարտականութեանց վերաբերեալ տրամադրութիւնները ամրապնդել և երիս. կողմէն ալ հաստատած կարգ մը թերութիւններ ուղղել: Հետեւաբար, Ա. Հայրապետներուն իւրաքանչիւր անհատը, մ'ը ցեղին ու ազգին ալ պատկանի, տէրն է իր անձնական ազատութեանը և հաւասարութիւն կը վայելէ՝ երկրին իրաւունքներուն և տուրքերուն համար: Բ. Օրէնքին պահանջումէն տարբեր եղանակ չի տարուիր, արդէնս վակ չէլլար, չի բանտարկուիր և ուրիշ եղանակով մը չի պատժուիր: Գ. Որ և է կերպով և որ և է անուամբ պարտադրեալ հանդամանքով դատարաններ ու յանձնաժողովներ չեն կրնար կազմուիլ. անհատ մը օրինական իրաւասութիւն ունեցող հարցաքննութեան պաշտօնատարէն և դատարանէն դուս տարբեր տեղ մը չի տարուիր: Դ. Ամէն անհատ ազատ անարգելի է. օրէնքին որոշած եղանակէն դուս կարելի չէ մարդու մը ազատը մնալ և կամ ազատը հակադրութեան տակ առնել: Ե. Ոստիկանութեան պաշտօնեաները և կամ որ և է անուամբ կամ հանդամանքով ուրիշ պաշտօնեաներ, օրէնքին սահմանած եղանակէն դուս, հետապնդում չեն կրնար կատարել և ոչ մէկ անհատի նեղատմամբ: Զ. Մեր ամէն հպատակները թէ՛ առեւտուրի և թէ ուղեւորութեան նպատակով իրաւունք ունին ուզած տեղերնին երթալ, ուզած անձերուն հետ դումարուիլ և հաղորդակցիլ: Է. Մամուլը ապադրեալ առաջ չի կրնար կուսակցութեան քննութիւններ ենթարկուիլ: Անձնական նամակները և պարբերական հրատարակութիւնները նամակատանց մէջ չեն կրնար վար դրուիլ: Մամուլի վերաբերեալ յանցանքները պարզ դատարանները տալիս կը դատուին: Ը. Ուսումը և կրթութիւնը ազատ է: Թ. Զինուորական դասակարգէն դուս, և ոչ մէկ անձ իր հատուածութեանը հակառակ պաշտօնի չի կրնար կոչուիլ: Պաշտօնեաները պարտաւոր չեն հեղգնդիլ ապօրէն պարգևներու մէջ իրենց արուած հրամաններուն.

Ամենայն իրաւունքները պէտք է որ կատարեալ ապահովութիւն վայելեն. անհատ մը ուրիշ անհատի մը և հպատակներու մէկ դասակարգը միւս դասակարգին հետ բաղդատելով իրաւունքի տարբերութիւն չունի. ամէնքն ալ հաւասարապէս արդարութեան պիտի արժանանան, սակայն Ժամանակէ մը ի վեր, հպատակ մեր նպատակին, վերոգրեալ տրամադրութիւնները զանազան տեղեր տարբացան. միանգամայն թէև մեր տէրութեան ընդհանուր վարչութեան և անոր բոլոր ճիւղերուն վերաբերեալ պարտականութիւնները մասնաւոր կանոններով սահմանուած են, սակայն կարգ մը պարտականութեանց կիրառումը լաւ չկատարուեցաւ, ինչ որ ընդհանրապէս վնասակար էր: Այս պարագաներուն լեսրմամբ ներկան ու ապագան ապահովելու համար խիստ անհրաժեշտ էր հանրային իրաւունքները և կառավարութեան պարտականութեանց վերաբերեալ տրամադրութիւնները ամրապնդել և երիս. կողմէն ալ հաստատած կարգ մը թերութիւններ ուղղել: Հետեւաբար, Ա. Հայրապետներուն իւրաքանչիւր անհատը, մ'ը ցեղին ու ազգին ալ պատկանի, տէրն է իր անձնական ազատութեանը և հաւասարութիւն կը վայելէ՝ երկրին իրաւունքներուն և տուրքերուն համար: Բ. Օրէնքին պահանջումէն տարբեր եղանակ չի տարուիր, արդէնս վակ չէլլար, չի բանտարկուիր և ուրիշ եղանակով մը չի պատժուիր: Գ. Որ և է կերպով և որ և է անուամբ պարտադրեալ հանդամանքով դատարաններ ու յանձնաժողովներ չեն կրնար կազմուիլ. անհատ մը օրինական իրաւասութիւն ունեցող հարցաքննութեան պաշտօնատարէն և դատարանէն դուս տարբեր տեղ մը չի տարուիր: Դ. Ամէն անհատ ազատ անարգելի է. օրէնքին որոշած եղանակէն դուս կարելի չէ մարդու մը ազատը մնալ և կամ ազատը հակադրութեան տակ առնել: Ե. Ոստիկանութեան պաշտօնեաները և կամ որ և է անուամբ կամ հանդամանքով ուրիշ պաշտօնեաներ, օրէնքին սահմանած եղանակէն դուս, հետապնդում չեն կրնար կատարել և ոչ մէկ անհատի նեղատմամբ: Զ. Մեր ամէն հպատակները թէ՛ առեւտուրի և թէ ուղեւորութեան նպատակով իրաւունք ունին ուզած տեղերնին երթալ, ուզած անձերուն հետ դումարուիլ և հաղորդակցիլ: Է. Մամուլը ապադրեալ առաջ չի կրնար կուսակցութեան քննութիւններ ենթարկուիլ: Անձնական նամակները և պարբերական հրատարակութիւնները նամակատանց մէջ չեն կրնար վար դրուիլ: Մամուլի վերաբերեալ յանցանքները պարզ դատարանները տալիս կը դատուին: Ը. Ուսումը և կրթութիւնը ազատ է: Թ. Զինուորական դասակարգէն դուս, և ոչ մէկ անձ իր հատուածութեանը հակառակ պաշտօնի չի կրնար կոչուիլ: Պաշտօնեաները պարտաւոր չեն հեղգնդիլ ապօրէն պարգևներու մէջ իրենց արուած հրամաններուն.

ՆՈՐ ԴԱՀԼԻՃԸ

ԽԱԹԹԸ ՀԻՒՄԱՅՈՒՆ

"ԸՍՏ ԱՅՆՄ ԳՈՐԾԱԳՐՈՒԻ„

ՄԵԾ-ԵՂԱՐՔՈՍԻՆ ԿՈՂՄԷ
ՄԱՏՈՒՑՈՒԱԾ ԳԻՐ

4 բէճէպ 1326 և 19 յուլիս 1324 թուականը կրող Ձեր Կ. Վեհափառութեան Խաթիվ Հիւմայունը հրատարակ ըլլալով Նախարարութիւնը կազմել և Շէյխ-իւլ-Իսլամէն և ժողովէն ու պատերազմական Նախարարներէն դատ միւս Նախարարները Մեծ-Եղարքսոսէն կազմ մնալու Կայս. վաւերացման ենթարկել, ուստի հետեւեալները կը մատուցուին Ձեր Վեհափառութեան.

Նախարարաց Խորհուրդին անդամ դատական Նախարար Ասպարիրեանն փաշա:

Նախարարաց Խորհուրդին անդամ Քիւամիլ փաշա՝ վերահսկողական:

Արտաքին գործոց Նախարար՝ Թէվֆիք փաշա՝ վերահսկողական:

Դատական Նախարար՝ Պուտան Խարհուրդին Նախագահ Հասան Ֆէհմի փաշա:

Ներքին գործոց Նախարար՝ զինուորական ազատագրմանց վերահսկող Հաճի Աբիզի փաշա:

Պուտան Խորհուրդին Նախագահ՝ Էվգաֆի Նախարար Թիւրքան փաշա:

Էվգաֆի Նախարար՝ Մեծ-Եղարքսոսեան խորհրդական Մէհմէտ Ալի փաշա:

Հանրօգուտ շինութեանց Նախարար՝ արտաքին գործոց Նախարարութեան խորհրդական Նաում փաշա:

Առեւտրական Նախարարութիւնը թէև հանրօգուտ շինութեանց Նախարարութեան կցուած էր, սակայն հանրօգուտ շինութեանց Նախարարութեան գործերը չատ ըլլալով, օտ. ցամաքային ու ծովային վաճառականութեան և արհեստներու բարեւոր վարչութիւնը ու յաջողդիմութեան միջոցները Նախարարութեան չէին կրնար առնուիլ, ուստի, Նախարարս ալ ինչպէս օրինակը տեսնուած է, առեւտրական Նախարարութիւնը, հանրօգուտ շինութեանց Նախարարութենէն անջատուելով, առեւտրական ու արհեստներու Նախարարութիւնը յանձնուեցաւ Տէրսիթիրիանէի վերահսկող Զիւան փաշայի:

Առատաձեռնու, հանգիստու և երկրագործութեան Նախարար՝ քաղաքային պաշտօնեաներու յանձնաժողովին Նախագահ Թէվֆիկ փաշա:

Եկեղեցական Նախարար՝ խորհրդականը Բաղրատ պէյ:

Կրթական Նախարար՝ Հազգը պէյ, վերահսկողական:

Եղարքսոսական խորհրդական անուանուցաւ Բ. Դրան Կայս. Ամէտ զլուխին Տնօրէն Զիւան պէյ: Ներքին գործոց Նախարար Մէհմուտ փաշա հրաժարած ըլլալով, նոյն Նախարարութեան կցուած քաղաքակրթութեան, ոստիկանութեան և հեռագրական ու թղթատարական վերահսկութեան պաշտօնը վարողները վերահսկողութիւն կամ փոխելու մասին կարծիք առնել անկարելի էր: Քաղաքապետ Բէչիր փաշայի և հեռագրական ու թղթատարական վերահսկչ Հասան էֆ-ի փոխոխութեան խիստ մեծ պէտք սեսնուած ըլլալով, Սելանիկի Նախարդ կուսակալ Բէռաֆ փաշայի քաղաքապետ անուանումը ընդունուեցաւ և ոստիկանութեան Նախարար Զիվէր պէյ ալ վերահսկողութեան իր պաշտօնին մէջ: Հեռագրական ու թղթատարական վերահսկութեան համար ալ Բաղդատի երեք Նահանգաց եկեղեցական յանձնաժողովին անդամ Աֆա պէյի անուանումը ընդունուեցաւ, անոր արժանիքը և հմտութիւնը նկատողութեան առնելով: Բ. Դրան Կայս. Ամէտ զլուխին Տնօրէն կոչուեցաւ եղարքսոսական թղթակցութեանց զլուխին Տնօրէն Ասիլ պէյ: Եթէ նուազաց այս գրոյն ճախաղը Կայս. Խաթիվ Հիւմայունով զարդարուի, վերոյիշեալներուն անուանումը պիտի կատարուի և ծանուցուի:

Մեծ-Եղարքսոս
ՄԷՀՄԷՏ ՍԱՑԻՏ
ՊԻՆ ԱԼԻ ՆԱՄԻՔ

4 բէճէպ 1326
19 յուլիս 1324

* * *

Շէյխ-իւլ-Իսլամ Ճէմալէտտին էֆենտի, պատերազմական Նախարար Իսմէթ Բիւչիսի փաշա և ծովային Նախարար Հասան Բեմի փաշա վերահաստատուեցան իրենց պաշտօնեներուն մէջ:

* * *

Պաշտօնական Զեկուցում մը հետեւեալը կը ծանուցանէ.— «Անհամանգրաման սերբութեան մէջ տիրող օրէնքին համաձայն, Նախարարութիւնը երբ կազմուի, Վեհապանծութեան ներկայութեամբ պէտք է երդում ընեն, որով երկէ Մեծ-Եղարքսոսը, Շէյխ-իւլ-Իսլամը և միւս բոլոր Նախարարները իրենց երդումը կատարեցին Վեհ. Սուլթանին ներկայութեամբ:»

ՇԷՅԽ-ԻԻԼ-ԻՍԼԱՄԻՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Իսլամի խմբագիրներէն Ալի Քէմալի պէյ տեսակցութիւն մը ունեցաւ Շէյխ-իւլ-Իսլամին հետ, որ սա յայտարարեց.

«Տասնվեցեմբր տարուան գործերու ու ադրաքներս յայտնի են: Միակ փափաքս էր մեր Օգոստոսյան Վեհապետին և Անոր Կայս. հպատակներուն միջև եղած սրգելքը վերցնելով Վեհապետը ազդեն և ազդն ալ Վեհապետին ծանօթացնել. վասն զի եթէ այդպէս չըլլար և հին վնասակար դրութիւնը չարունակէր, Աստուած մի՛ արասցէ, մեր տէրութեան անկումը անխուսափելի էր, ինչ որ ա՛չ թէ միայն Օսմանցիներուն, այլ ամբողջ Իսլամութեան համար ամենամեծ ազէտ մըն է: Մտանանք թէ մենք գրութեան մէջ ազդկայ վրայ չէին համաձայնում, վիճում էին և սպառնում էին միմեանց սրերով: Մի ուրիշ տեղում գայլերը, վայրենի կատուները, գիշատիչներուն հետ, հաւաքած անիծեալ դիակներուն վրայ, իրանց առաւօտեան նախաճաշին էին սպասում: Դրանցից ոչ այնքան հեռու, կրօնասէր մահմետական զինուորները, իրենց ջերմեռանդութեամբ իրանց վարդապետներին նամաքն էին անում, և իրանց ձեռքերը դէպի երկինք բարձրացնելով, փառաբանում էին իսլամի Ալլահին...

Այդ բոլորը կատարվում էր վառոդից և խարոյկներից բարձրացած ծխի ու մոխի մէջ, որ թանձր մառախուղի նման պատել էին հարկանը, և արգելում էին արևագին ճառագայթների թափանցելուն: Թնդանօթները որոտում էին, վիթխարի ժերդի կողքերը սոմակոծում էին, բայց նա անչարժ, բլուրների բարձրութեան վրայ նստած, տասիւսն արտաքարտում էր թշնամու անդադար հարձակումները:

Բայց մի տեղ ամբողջ բանակի ուշադրութիւնը գրաւել էր մի մարդ: Նա երբեմն թռչտելով, երբեմն ծոմ տալով, անցնում էր բանակի միջից, և մի և նոյն ժամակ եղանակում էր մի այսպիսի յիմար քրդերէն երգ.

«Պառաս տասը դարա դարձա,
Դորա դարձա, ծոմը մտա,
Ծոմից տեղ դուրս հանեց,
Աւաղը ասկի դարձա,
Ոսկին տուեց մի այծ տուեց,
Կապլիկ, քոստա այծ տուեց.
—Այծի՛կ, այծի՛կ ջան այծիկ,
Ջանս քեզ զուրբան, այծիկ,
Ասա՛ ինչու դու եղար
Այսպէս քոստա ու կապլիկ»...:

Խենթը... ձայն էին տալիս ամէն կողմից քրդերը և հաւաքելով նորա չուրջը սարքում էին կրկնել իր երգը:

Եւ իրաւ, այդ մարդը խենթի էր, կամ գոնէ այսպէս ձեւացնում էր իրան: Նա հագնուած էր այն կերպով, որպէս հագնվում են մեզ մօտ լրտեսաղացների օգնականները, որոնց կոչում են «տեսկի մահարաց» և որոնք լարի ներքևում զանազան տեսակ խեղճասակութիւններով ձիծաղեցնում են հանդիսականներին: Նոյնը անում էր և այդ խենթը: Նա մի բարձրահասակ երիտասարդ էր վայրենի դէմքով, գլխին դրած ունէր հին թագիի կտորից անչափ կերպով կարած մի երկայն գդակ, որ վերջանում էր քառանկիւնի ձևով, և իւրաքանչիւր անկիւնից քարշ էին ընկած մի-մի փոքրիկ զանգակներ, որոնք նրա ամէն մի շարժմունքից զրնգզընդում էին և անհերդաչնակ ձայներ էին հանում: Երեսը մրոտած էր կոչկանիվով, որի վրայ զանազան ուղղութեամբ քաշուած էին զանազան գոյներով գծեր,

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԹԱՑԹԻ

ԽԵՆԹԸ

ԱՐԿԱԾՆԵՐ ՎԵՐՋԻՆ ՌՈՒՍ-ԹՈՒՐՔԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՑ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ

Խենթը մի բառ զարհց փոսը, հարիւր խելօքներ հաւաքուեցան, չկարողացան դուրս հանել:
Մինչեւ խելացին կը մտածէ, խենթը գնաց ու կը կենայ:
Խենթից — ուղիղ պատասխան:
ԱԶԳ. ԱՌԱԾՆԵՐ

Ա.

Տիրոջ ընդհանուր լռութիւն և բաղմութեան միջից ոչ մի ձայն լսելի չեղաւ:

—Կրկնում եմ, չարունակեց բերդապետը ուսերի զգալի ձայնով, — որ այս նամակի հետ կապուած է մեր ամէնի փրկութիւնը. ո՞վ է ցանկանում վայելել այդ փառքը և մեր բոլորի ազատիչը դիտել:

Դարձեալ ոչ մի ձայն լսելի չեղաւ:

—Մի՞թէ ձեր մէջ չը կա՞յ սիրտ ունեցող մի ազատարար, կոչեց նա դողդողուն ձայնով.— ո՞վ է յանձն առնում տանել նամակը:

—Ես, լսեցի եղաւ բազմութեան միջից մի ձայն, և մի հայ երիտասարդ մօտեցաւ, ընդունեց նամակը:

Այս երիտասարդը Վարդանն էր(*):

Գիշերուան մութը տարածուեցաւ երկրի վրայ, Բայազէտի մէջ և նրա շրջակայքում բացուեցաւ մի սարսափելի տեսարան: Այժմ պարզ տեսնվում էր հեռուները այն կատարածի, որ ամբողջ երեք օր և երեք գիշեր կատարուել էր բարբարոսի ձեռքով: Քաղաքում տիրում էր գերեզմանական լռութիւն, որ երբեմն ընդհատվում էր ողբասների կոնչիւնով, որոնք խումբերով տատանում էին այստեղ և այնտեղ՝ մեռելներին տանելու համար: Փողոցները այդ դժբախտ քաղաքի ներկայացնում էին խիստ տխուր և սրտաշարժ պատկեր, —տները դարձել էին մեռելի կոյտ... տեղ-տեղ ծխում էին դեռ չը վառուած նիւթերը... համարեա ամէն մէկ տան մօտ ընկած էին ձեռների, երիտասարդների, կիսիների և երեխաների դիակներ... տոված չիները ագռաւներով քաշ էին տալիս դիակները, և մրմրիալով, գռմռալով սչխատում էին վանել խումբերով ցած իջնող ագռաւներին... Ամէն կողմից, ամէն տեղից, ամէն քանկից և շուկայից փչում էր լուծող դիակների խեղդիչ գարշահոտութիւնը...

Այսպիսի մեռեալ քաղաքի մէջ կանգնած էր Բայազէդի միջնաբերդը և ապասում էր իր ցուալի օրուան...

Գիշերուան թափօրով տարա Բ. Դրան Գիւանապետ Մեծ-Եղարքսոսին, ուրիշ պաշտօնատարներու և զինուորական վաշտ մը կողմէ: Այդ վաշտին նուագածները խառնվեր Հաճիսիկ Մառչը նուագեց: Նաբի փաշա Խաթիվ Հիւմայունը յանձնեց Մեծ-Եղարքսոսին, որ համբուրելէ ետքը իր խորհրդական Մէհմէտ Ալի փաշայի տարաւ. այս վերջինն ալ համբուրելէ ետքն հանդիսաւոր կերպով կարդաց: Նոյն միջոցին ներկայ էին բոլոր նախարարները և բարձրաստիճան պաշտօնատարներ: Ընթերցումէն ետքը Մեծ-Եղարքսոսը միջնէն իր պաշտօնարանին ներքին դուռը առաջնորդեց Նաբի փաշան: Հոն Մեծ-Եղարքսոսը Խաթիվը Հիւմայունին իմաստը հարցրեց բակը հաւաքած ժողովրդեան, որոնք «Բարիւհարմ չոք եաշա» գոչեցին: Մեծ-Եղարքսոսը հարցաց ժողովրդին թէ զինքը փափաքող կը կարդնե՞ իրենց երջանկութիւնները մատակարարելու յատ Կայս. Դահնդից: Ամէնքն ալ միաձայն հաստատական պատասխան տուին և նորէն գոչեցին «Բարիւհարմ չոք եաշա»:

ԿԱ. ՊՈԼՍԵՆ ՓԱԽՉՈՂՆԵՐԸ

Տէրթիրիանի վերատեսչութիւնը հանուեալ պաշտօնագիրը ուղղեց քաղաքապետութեան և թաղապետական բոլոր չրջանակներուն.

«Հաստատական է որ փախստական Ամէնա Իզզէդ ու Սէլիմ Մէլհամէ փաստաներու և միւս Մէկհամէներու Կ. Պոլսոյ մէջ ու չրջակաները ունեցած կապակցութիւնները վաճառելու և ուրիշին փոխանցելու համար անոնց փոխանորդներուն կողմէ դիմումներ տեղի ունենան: Այդ մասին պէտք է խիստ ուշադիր դտնուիլ և ընտ. որ և է գործողութիւն չկատարել և պատճառիր չտալ: Այս մասին կը նեղդուի բոլոր թաղապետական չրջանակներուն և կրկնիներու, միմիսարրիութեան անմիջական հրահանգ տալ:»

Նոյն վերատեսչութիւնը նաև պաշտօնագիր մը ուղղելով Սաբրիս ու Պիւրթիի նահանգաց Տէրթիրիանէի պաշտօնեաներուն, ծանուցց որ վերոգրեալ փոխանակներուն ունեցած բոլոր կապակցութիւնները և հարերը ուրիշ անուան տակ ենթադրեալ, ցնոր անարգնութեան:

—Իգտամ կ'ենանց թէ Իզզէդ փաշա, Կ. Պոլսոյ կապակցութիւններն, ապրանքներն և ամարանոցներն դատ, Սաբրիս մէջ հարիւր յիսուն հազար արտաքոյ հազ ունի ներ:

— Սանտի վարդարանին Տնօրէնը ծանուցց կրթական նահանգաբարեկամ թէ փախստական Սէլիմ Մէկհամէ 8253 դրամ պարտք ունի նոյն վարդարանին մատակին:

— Պուտան Խորհուրդին նախնական դատարանին ընդհանուր դատավարութիւնը, տեղեկագիր մը մատաց նոյն Խորհուրդին նախագահութեան՝ վերոգրեալ փախստականները դատաստանի ենթարկելու և անոնց փոխատար արդիւնքը նպատակով: Պիտի տեղեկացուի Մեծ-Եղարքսոսին և եղեմական, արտաքին գործոց ու ոստիկանութեան նախարարութեանց, ատանց կարտածները ու գրդերը գրաւելու, փոխատանին արդիւնքներու և փոխած տեղերնին ալ անոնց մասին տարի եղածը ի գործ դնելու համար:

ԾՈՎԱՅԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐԻՆ ՁԵՂԾՈՒՄՆԵՐԸ

Թանին կը հրատարակէ փաստարան Մէհմէտ Թեւֆիկ ատորագրութեամբ հետեւեալ գրութիւնը.— «Կը պնդեմ և պիտի պնդեմ թէ ծովային Նախարար Հասան Բեմի փաշա

միայն մեկ տարուան իւղի նուազագոյն եօթը հազար ռսկի խրացուցած է։ Կը պնդեմ և պիտի պնդեմ թէ ծովային նաւթարարը, այդ տարտութեան զիջանելու համար, իր պաշտօնը չարաչար դարձած և պաշտօնական դուռներու համար զեղծումներ բրած է։ Կը պնդեմ և պիտի պնդեմ թէ ծովային նաւթարարը, իր այդ ընթացքովը, ծովային նաւթական գործարանաց առողջութեանը վնասած է և կը վնասէ։ Այսօր ախրութեան նախարարներէն մէկը կ'ամրացանեմ դողութեան, զեղծումի և հայրենիքին անտարբերութեան զէմ դատաստանի տանիլն մեծ ոճիրներով։ Դատարանի դռներուն բաց են։»

—Իզատ կ'ըսէ թէ նաւային ապարեզ խումբ մը, առջի օրը, ծովային ապայայման նախագահ Մէհմէտ Բիֆիթի փաշայի ներկայանալով, հարցուցեր են թէ քանի որ ամէն կողմ արդարութիւնը կը հաստատուի, ինչո՞ւ զղջութեան զիջանող ծովային նախարար մը իր պաշտօնին վրայ կը մնայ։ Բանի փաշա տեսնելով որ հոն պիտի չկրնայ կենալ, Բ. Դուռը գացեր, սակայն Ժողովրդական կողմէ «Եռահա՛»ներով ընդունուեր է։

—Օսմ. փարոներու վարչութեան տառային հաշուեքննիչ Եանբօ տորդրութեան Մեծ-Եպարքոսին մուտքացած գրութիւն մը կ'ըսէ թէ ծովային նախարարը օսմ. փարոներու վարչութենէն զրամ գողցած ըլլալով, պետական խորհուրդը քննութիւն կատարեր և այդ պարզան հաստատեր է, սակայն ուր ամբէ ի վեր գործադրութիւն մը չկայ։ Նամակագիրը կը յարէ թէ այդ նախարարին պաշտօնազրկութիւնը բաւական չէ, այլ պէտք է դատաստանի ենթարկուի, ուրիշներու օրինակ ըլլալու համար։

—Ծովային բոլոր ապարները և նաւաղները հեռագիր մը ուղղելով Վեհ. Սուլթանին, յայտարարած են թէ նախարար Հասան Բասրի փաշային, որ ձեռօթ է իր յոգի ընթացքովը, և ծովային խաթիֆներուն պէտ Ահմէտ փաշային զուա, ուրիշ պետութեան կամ ոչ-զիմորական անբիծ ու կարող ո՛ր անձն ալ այդ նախարարութեան պաշտօնին կոչուի, իրենք կատարելապէս պիտի հնազանդին։

ԴԱՇԼԻՃԻՆ ԱՆԴԱՄՆԵՐԷՆ ՈՄԱՆՔ ԿԸ ՀՐԱԺԱՐԻՆ

Շէյխ-իլ-Իսլամը, Էֆգանիի նոր նախարար Մէհմէտ Ալի փաշա և Հանրօգուտ չմնութեանց նոր նախարար Նաում փաշա հրաժարական տուին, վասն զի, ինչպէս կ'ըսուի հաւկցած են որ հիմնական դանդիմով կարելի չէ գործերը վարել։ Սապահ կ'ըսէ թէ ամբողջ նախարարութիւնը պէտք է քաշուի և նորէն այն տեսակ անձեր ընտրուելու են որ ազգին վստահութիւնը վայելեն և կարող ու արժանաւոր ըլլան. այդ կերպով տեղի պիտի չմնայ քննադատութեանց և վիճաբանութեանց։ Նոյն թերթը կը յարէ թէ անպատճառ վէճերութեան առաջեն ունենալը արժանիք մը չպատուիր. գեռ տակէ չաս վար ատիճանի տէր անձեր և նոյն իսկ բնաատիճան չունեցողներ կան որոնք նախորդ վարչութեան ամէնէն ատակի ընդհարումներուն կուրծք տուած և ազգին գնահատանքը ու յարգանքին արժանացած են։

— Իզատ կ'ըսէ թէ Սբվազի կուսակալ Բէչիա Աբիթի փաշա ներքին գործոց նախարար պիտի անուանուի, պետական խորհուրդին քաղաքային ներքին անդամներէն Սահիպ պէյ՝ նոյն խորհուրդին նախագահ, Ափրիկեան Տրիպոլոյ կուսակալի փոխանորդ ու տեղւոյն զօրաբաժնին հրամանատար միւշիր Բէհէյպ փաշա՝ պատերազմական նախարար և մաքսային վերատեսչ Բահիթ փաշա՝ երկրագործական նախարար։

ԶԻՆՈՒՈՐՆԵՐՈՒՆ ԵՐԴՈՒՄԸ

Կ. Պոլսոյ Ս. ու Բ. զօրանոցները երէկ երդում կատարեցին հանդիսական արարողութեամբ պատերազմական պաշտօնարանին հրապարակին վրայ։ Ներկայ էին բոլոր հրամանատարները։ Միւֆթին երկու ձեռքը խլամական նուիրական դիրքին վրայ դնելով սա յայտարարութիւնը ըրաւ.

«Ձեր պատուոյն վրայ կ'երդնո՞ք թէ օսմ. ազգին նորէն շնորհուած Սահմանադրութիւնը պահպանելու և ձեր վեհապետին կատարեալ հաւատարմութեամբ պիտի ծառայէք, և, Աստուած մի՛ արասցէ, այդ Սահմանադրութիւնը երէ խրատուի, ձեր հոգիները զոհելով պիտի ազատուիք ամոր պահպանութենէն։»

Բոլոր զինուորները միաբերան կատարեցին այդ երդումը։ Բանտիսօսութիւններ կատարուեցան և բոլոր ներկաները կը գոչէին. «Կեցցէ՛ ազատութիւն. կեցցէ՛ արդարութիւն. կեցցէ՛ հաւասարութիւն. կեցցէ՛ հայրենիք. կեցցէ՛ եղբայրութիւն. կեցցէ՛ Վեհապետ. կեցցէ՛ ազգը»։ Ապա նուագածուները նուագեցին և բոլոր ներկաները «Բաստիլիայի չօք եաչ» գոչեցին։

—Կ. Պոլսոյ բոլոր զօրանոցներուն մէջ ալ երէկ միևնոյն երդումը կատարուեցաւ։

ԵՐԵՍՓՈԽԱՆԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ

Պաշտօնական Զեկուցում մը հետևեալը կը ծանուցանէ.—Նախարարաց Խորհուրդին որոշմամբ, որ վաւերացած է Կայս. Իրատէով, Սահմանադրութեան տրամադրութիւնից համաձայն յառաջիկայ նոյեմբերին սկիզբները գումարուելիք Երեսփ. Ժողովին անդամներուն ընտրութիւնը պիտի կատարուի այն հրահանգին համաձայն որ պարտաւոր է նախապէս նոյն Ժողովին երկրորդ նստաշրջանին մէջ։ Ներքին գործոց նախարարութեան գրուեցաւ՝ ծանուցանել բոլոր նահանգաց, անոնց գաւառներուն և քաղաքապետութեան՝ ծանուցանել ամէն կողմ որ ընտրութիւնները վերադիտել հրահանգին համաձայն կատարուին։ Բամիլիի նահանգաց ընդհանուր քննիչին ևս գրուեցաւ որ Բամիլիի երեք նահանգներուն մէջ ալ ընտրութիւնները պէտք է միևնոյն կերպով կատարուին։

ՕՍՄ. ՄԵՒԼԻԹԵԱՆ ԵՒ ՅԱՌԱՋԴԻՄՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

Երէկ Սէրասքէրէն չոգեկառքով Կ. Պոլիս ժամանեցին Օսմ. Մելիթեան և Յառաջդիմութեան Ընկերութեան անդամներէն Ճէմալ, Ռաֆիա և Հագգը Հիւսէյին պէյերը։ Առանցէ Բահրի, Թալաթ ու Հագգը պէյերը արգէն Կ. Պոլիս կը գտնուին։ Սիրգէհիի կայարանին մէջ խիստ փայլուն ընդունելութիւններ կատարուեցան և ճառեր արտասանուեցան։ Ընկերութեան այդ անդամները կառքերով գացին Բ. Դրան պղտասային վրայ յատկացուած պատրաստուած վայրը, ուր խորհրդակցութիւն կատարելէ ետքը, գացին Բ. Դուռը և չորս ժամ Մեծ-Եպարքոսին հետ խորհրդակցելէ յետոյ իրենց տեղը վերադարձան։ Կատարուած այս խորհրդակցութիւնները գաղտնի պիտի մնան, մինչև որ կատարելապէս եղքի մը յանգին և Ընկերութիւնը որոշէ անոնց հրապարակութիւնը։

ԱՌԱՋԻՆ ԲԱՐՏՈՒՂԱՐ ԹԱՇԻՆ ՓԱՇԱ

Սապահ, Զէյքի ու Թանին փաշաներու վրայ խօսելու տարիս խօսքը Թահսին փաշայի ուղղելով, կ'ըսէ.— «Ապա դուք, Վեհ. փաշա, կ'երևայ թէ ձեր յարգոյ ընկերներէն բաժնուիլ չէք ուզեր. միթէ միևնոյն արարքութենէն և պատիներո՞ւ կը ապաէք, չատ դիւրին է. ձեր ջանքերուն անկիւնէն ալ եթէ դուրս չելլէք, Մամուլին երկարէ լեզուն պիտի չբաշուի ձեր արժանի եղած յարգանքը ընծայելէ. հանրութեան առջև ձեր դիրքը կատարելապէս պիտի սահմանէ։ Վեհ. փաշա, Վեհապետը այնքան գթասիրտ է ու աստուածութիւն որ չի զլխնիր, ապաստանեան ու ճշմարտութեան այս դարուն մէջ, ձեզ վռնտել չուներու բերանը նետուած ասկորի կարի մը պէս։ Կը յուսայ թէ հանրութիւնէն պիտի ամէնանք և ամօթ բառած բանէն մէկ քանի տրամ ունիք։ Վեհ. փաշա, աւելի լաւ կ'ըլլայ որ ասկարին ատակի հարուած մը չընդունիս և Մամուլին մէջ ձեր իսկ թիւնը երևան չելլած, զորձին մէջէն ելլէք։ Արդէն ի՞նչ հարկ կայ. ձեր ապարանքին շուրջը «Եռահա՛»ները սկսած են, եթէ մինչև ատենց «ակդան»ի ձեւ ասնելուն սպասէք, ձեր հատատամութիւնը «աչք օլսուն» պիտի ըսենք։»

ՇԷՅԽ-ԻԼ-ԻՍԼԱՄԸ ԵՒ ՄԷՄՏՈՒՀ ՓԱՇԱ

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՄԸ «ՄԱԴԷՆ»Ի ԹՂԹԱԿՑԻՆ ՀԵՏ

«Մադեն»ի Կ. Պոլսոյ բղթակիցը հետեւեալը կը հեռագրէ իր լրագրին երեքշաբթի օրուան թուականով.

Առաջին անգամ ըլլալով օսմանեան նախարար մը, այսօր, պաշտօնապէս ընդունեց օրագրող մը։ Մէմտուհ փաշա, ներքին գործոց նախարարը, սա յայտարարութիւնը ըրաւ ինձ.

«Բազմաթիւ մամուլներ պատմութիւններով էր որ Սահմանադրութիւնը մինչև հիմա չգործադրուեցաւ։ Վեհ. Սուլթանը, որ այդ Սահմանադրութիւնը հաստատեց, ուրախ է անոր ապրիլը զայն պահպանել, ինչպէս երէկ իրիկուն երդում բրաւ. Շէյխ-իլ-Իսլամին ներկայութիւնը։ Մամուլի ազատութիւնը կատարեալ պիտի ըլլայ, արգան ասեն որ լրագիրները ազատամտութեան կոչ մը չպարունակեն։ Գրաքննութիւնը ջնջուած է»։

Դիտել տուի իրեն թէ Մադենի հեռագիրները վար կը գրուին. նախարարը յայտարարեց թէ այդ տեսակ բան մը տեղի պիտի չունենայ։ Հարցուցի Մէմտուհ փաշայի թէ միթէ զղջում մը հաւանական չե՞ նկատեր։ Նախարարը յարեց.— «Ամէն կողմ Հայերը, Յոյները և Պուլկարները անձնատուր եղած ու զէնքերնին յանձնած են։ Ուրեմն զղջում մը հաւանական չեմ նկատեր. այսուհանդերձ ըլլալիքն ալ միայն օրինական միջոցներով պիտի բաղկանայ։ Ընտրութիւնները կատարեալ ազատութեամբ տեղի պիտի ունենան։ Խորհրդարանը նոյեմբերին պիտի բացուի։»

Նախարարը չխորհակ եղաւ որ տարիքը ընծայած էր իրեն միջազգային հանրային կարծիքը լուսաւորելու Օսմ. Կառավարութեան ճշմարիտ զգացումներուն վրայ։

—Նոյն թղթակիցը այդ օրը տեսակցեցաւ նաև Շէյխ-իլ-Իսլամին հետ։ Ն. Բարձրութիւնը կրկնեց Մէմտուհ փաշայի յայտարարութիւնները և բան.

«Վեհ. Սուլթանը հիմա սահմանադրական Վեհապետ մը պիտի ըլլայ։ Այն ազատութեանց վրայ որոնց մասին ներքին գործոց նախարարը ձեզ խօսեցաւ, պէտք է ուսուցնել հոս մը. խղճի ազատութիւնը։ Սահմանադրութեան մէջ նշանակուած է կրօնքներու միջև հաւասարութիւնը։ Բարձրն ալ նոյն արամադրութիւնները ունի։»

Թղթակիցը հարցուց թէ խլամներու և քրիստոնեաներու միջև եղած միակ տարբերութիւնը այն է թէ առաջինները միայն բանակին մէջ կ'ընդունուին, հիմա վերջինները ալ պիտի ընդունուի՞ն։ Շէյխ-իլ-Իսլամը պատասխանեց.— «Սիրով. խլամ և քրիստոնեայ միևնոյն հայրենիքին կը վերաբերին. պէտք է երկուքն ալ մասնակցին զինուորական ծառայութեան պատոյն և արտաքսութեանց։» Թղթակիցը ըսաւ թէ ամէն կրօնքի կրօնաւորներ՝ խլամ, հայ և յոյն, Բ. Դրան առջև վերար ողջագուրած էին ժողովրդական խանդավառ ծափահարութեանց մէջտեղ։ Թղթակիցը հարցուց Շէյխ-իլ-Իսլամին թէ ի՞նչ էր իր կարծիքը այդ ցոյցին համար. Շէյխ-իլ-Իսլամը պատասխանեց.— «Խանդավառութեամբ ողջունելի զոյն»։

ԱՆԻԾԵԱԼ ԻԶԶԷԴԻ ՓԱԽՈՒՍԸ

«Իզատ»ին ուղղեալ հեռագիրը.—Պատասխանը.— Անգլիոյ դեսպ. բարգմանին յայտարարութիւնը։

Վերջապէս անիծեալ Իզզէդ՝ անգլիական զրօշը պարզող Մարիա չոգեկառքով կրցաւ փախչիլ։ Բայց ինա՛ւ. չամնոլով իր այս արարքէն, Տարանտէլէն ալ յաւելս 20ին հետեւեալ հեռագիրը ուղղեց Իզատի անօրէնին.

«Օսմ. Մելիթեան և Յառաջդիմութեան Ընկերութիւնը կը կարծէ թէ ես փախուստ տուած եմ, մինչդեռ թէ՛ Օսմ. Ազգին և թէ Օսմ. Պետութեան մատուցած ծառայութիւններս յայտնի են։ Ամենայն միտիայն Հիճազի երիտասարդին յիշելով կը լաւականամամ։ Ցանուն միութեանը Աստուծոյ կ'երդնում թէ՝ խաֆիյէաթեան գրութեանը միշտ հաւատակ ըլլալով՝ Եւրոպայի մէջ այս մասին ի կիր առնուած գրութիւնը մինչև ջատագոված եմ։ Բայց այսօր զոհ կ'ըլլամ անձնական առաւելութիւններու։ Ես իմ տուած հրամաններուս անսալով հայրենիքս ձգելով Եւրոպա կը մեկնիմ. Սահմանադրութիւնը ամէն անտասի անձնական ազատութիւնը ս և յարձակումի դէմ ապահոված ըլլալով, և միւս կողմէ հանրային իրաւունքները՝ հանրային դատարաններու յանձնելէն զատ յանձնախումբերու կազմութիւնն ալ վճռական կերպով արգիլած ըլլալով, անձնական պատիւս և ազատութիւնս ապահովուած Սահմանադրութեան և Օսմ. Արդարադատութեան կ'ապաւինիմ, և կը խնդրեմ որ այս կրօնական և օրինական իրաւունքներս պաշտպանելու մասին ձեր շնորհքը ցնծալէ։ ԻԶԶԷԴ

20 Յուլիս 324

ԻԳՏԱՄ

Ցանգոնութիւն, միշտ ցանգոնութիւն. արդէն այս ցանգոնութիւնն էր որ Հօրոյի ազան եղաբարքները նոյն իսկ իրեն ապրելս խնամարեցնելու. չամ երես հանեց։ Մելիթեան և Յառաջդիմութեան Ընկերութիւնը կարծիք է թէ Իզզէդ փախուստ տուած է, չա՛ս ազէկ, բայց իրեն այս ընթացքը փոխուստ զատ՝ ինչ կնայ ըլլալ։ Օսմ. Պետութեան ըրած ծառայութիւններս մէջտեղ են» ըսող այդ յանդուգն մարդը՝ արդեօք կը մոռնայ թէ Օսմ. պատմութեան մէջ նմանը դեռ երբեք չտեսնուած և Օսմ. Կայսրութեան բոլոր մասերուն մէջ ճիգ ապրուած զգուերու հրսկայ ընկերութիւն մը կազմելով, անձնապէս միլիոններ դիպելու համար երկիրը աւերան ըրած է։ Կը ինդրէք, ո՞վ անիծեալ մարդ, որ չերդնուած յանուն Աստուծոյ, չէ՞ք գիտեր որ ամբաստանեալներուն, յանցաւորներուն երդում չինար, միթէ զուք ալ Ազգին հանդէպ արատաւորուած չէ՞ք, «Զանգ ժողովուրդի՝ ձայն Աստուծոյ» ըլլալը չէ՞ք գիտեր։ Բանի որ ձեր խիղճը հանգարտ ու մաքուր էր, և Սահմանադրութեան երաշխաւորութիւնը կը վայելէք, ինչո՞ւ փախաք, արդեօք Ազգին յարձակումէն վախցաք, Ազգը ձեր մասին իսկ չգղջիր եթէ դուք հոս ըլլաք... բայց ձեր կազմած յանձնաժողովները իրավանին մէջ ձեր զրամագլխին համար զրամատանի մեքենէ էին...

* * *

ՏԱՐԱՆԱԴԷԼ, 20 յուլիս, ժամ 11ին ուսուցա, ուղղեալ պատերազմական նախարարութեան.— Իզզէդի փաշա այս ուսուցա ժամը 8ին մեկնելու Մարիա անուն չոգեկառքով բնանոթաբ հոս ժամանեց։ Իսկայն մելիթարքի պէյը և Անգլիոյ հիւպատոսը չոգեկառ երթալով, տեսակցեցան Իզզէդի փաշայի հետ. յետոյ յիշեալ չոգեկառքը Նաառայի առջև խարիսխ նետեց։ Թէև չոգեկառքը հակոգութեան տակ է, հիւպատոսին ուսուցած պատասխանին նայելով՝ այս մասին զեսպանատունէն ուսուցանելիք հրահանգներուն համաձայն պիտի գործուի։ Ես ալ ձեր հրահանգներուն կը սպասեմ չոգեկառքին նեղատեղը բռնելիք ընթացքս մասին, թէ՝ հոս գտնուած պահուն և թէ ասկէ մեկնած միջոցին։

Միջերկրականի ռազմիկին ընդհ. հրամանատարի փոխանորդ
Է. Օ Մ Է Բ

* * *

ԻՆՉ ԿԸՍԷ Պ. ՖԻՅՄՈՐԻՍ

Մեր Թուրք պաշտօնակիցներէն Թանինի խմբագիրներէն մին՝ հեռեւեալ սեսակցութիւնը ունեցած է Անգլիոյ գեսպանատան թարգմաններէն Պ. Ֆիյմորիսի հետ.

—Ձի՞շդ է այն լուրը թէ Իզզէդ փաշա պիտի յանձնուի Օսմ. Կառավարութեան։

—Կը ցաւիմ որ Օսմ. Պետութեան և Անգլիոյ միջև յանցաւորները հոս տալու մասին ս և է պայմանագրութիւն գոյութիւն չունենալուն, անկարելի պիտի ըլլայ Իզզէդը յանձնել Օսմ. Իշխանութեան։ Թէև անգլիական կառավարութիւնը երբեք չուզեր ապատանի ըլլալ այդ տեսակ չարագործներու, միւս կողմէ վեհանձնութեան և մարդկութեան հակառակ կը համարի յանձնել մեկը որ պարզապէս բրիտանական դրօշին ապաւինած է։ Բայց կարելի պիտի ըլլայ խնդիրը լուծել, քանի որ չոգեկառքը Կէլիպոլու, Տարանտէլ, Միտիլլի, Հաղգոս և ուրիշ օսմ. նաւահանգիստներ հանդիպելէ վերջ Ազեքսանդրիա պիտի երթայ, և Ազեքսանդրիա ալ անգլիական հող չէ։ Նոյն իսկ անգլիոյն մէջ կիսոյս ապատանաց յանցաւորներ վերադարձուած են Օսմ. Կառավարութեան։ Տարակոյս չկայ թէ եթէ Օսմ. Կառավարութիւնը հինգ տասը օր առաջ հարկ եղածը բրած ըլլար, այսօր այս կարգի ցաւալի դէպք մը երբեք պատահած չպիտի ըլլար։

* * *

ՄԵԾ-ԵՊԱՐՔՈՍԸ ԵՒ ԻԶԶԷԴ ՓԱՇԱ

Մեծ-Եպարքոսը դատական և ներքին գործոց նախարարներուն հեռագիր մը ուղղելով, Իզզէդ փաշայի փախուստին վերջ տալու համար արագագին գործոց նախարարութեան կարծիքը ու Պիզայի միջազգային պատասխանը սատակէ յեսոյ հարկ եղած միջոցներուն ձեւը առնուելը կը հրամայէ։ Մելիքարքանի օսմ. նստատարին ընդհանուր հրահանգներուն ալ նոյն խնամասով հրահանգներ տրուեցան։

* * *

Թանին՝ Իզզէդի փախուստին վրայ խօսելով կ'ըսէ թէ,

«Պիզայի միջազգային Մուտարիմ պէյ ինչպէս նաև Անգլիոյ հիւպատոսը, Մարիա չոգեկառք երթալով բացատրութիւններ ուզեր են Իզզէդ փաշայէ։ Այս առթիւ կայս. Պալատան ատաջին քարտուղար Թահսին փաշայի մէկ անձնական արարքը մեջտեղ եկեր է, որովհետև Իզզէդին ձեւը «Վեհ. Կայսեր ատաջին քարտուղար Թահսին» ստորագրութեամբ նամակ մը գտնուեր է, որուն մէջ բան ած է թէ «Իզզէդ փաշա պաշտօնով Սաբրայի կողմը զրկուած է, Հիճազի երիտասարդայնքացման հանդէպին ներկայ գտնուելու համար։»

ՕՍՄ. ՄԱՄՈՒԼԸ ԿԸ ԲՈՂՈՔԷ

«ԽԱՔԹԸ ՀԻՒՄԱՅՈՒՆ»ԻՆ ԴԷՄ

Իզատ «Խաքթը Հիւմայուն»ի պարտնակութիւնը մասին հետեւեալը կը գրէ.

«Խաքթը Հիւմայուն»ը՝ իր ներկայ ձեւովը հրատարակող Բարձրագոյն Դուռը՝ անշուշտ պէտք տեսած է Սահմանադրութեան Օրէնքը բարեփոխելու և կամ իր ուժգոյն պէս մեկնելու։ Բայց յայտնի է թէ այս երկու պարագային մէջ ալ իր իրաւունքին չշրջանակը անցած է, որովհետև յիշեալ Օրէնքին 116 և 117րդ յօդուածները այս մասին չա՛ս բացորոշ են։ Այս բացորոշութիւնը ամենայն ըլլալով հանդերձ, չենք կրցած ըմբռնել թէ ինչպէս եղած է որ «Խաքթը Հիւմայուն»ի մէջ՝ «10դ. Մեծ-Եպարհոսը նախարարները իենը ընտրելով վեհ. Կաբինէ նաւանուբեան պիտի ենթարկէ, բացի Շէյխ-իլ-Իսլամեն, պատերազմական եւ ծովային նախարարներեն» բառած է։ Ուրեմն կը հետեւցնենք թէ, Բ. Դուռը պէտք եղածին պէս ամրանած չէ և կամ ուզած չէ ընդունել Սահմանադրութեան տրամադրութիւնները։ Այս մասին Մեծ-Եպարքոսին պատասխանին կը սպասենք։»

Թանին ուրիշ յառաջ երթալով սա՝ նշանակելի տողերը կը գրէ.

«ԵԹԷ՝ Վեհ. Կայսրը ընտրելու ըլլայ ծովային և պատերազմական նախարարները, պէտք է որ Նախարարապետը՝ այդ նախարարներուն թէ՛ անցեալ և թէ ապագայի արարքներէն ս և է պատասխատուութիւն չտանէ։ Այս պարագային, եթէ ծովային նախարարը զղջութիւն ընելու ըլլայ, և զինուորներու հատած խլ և հատած միս բաշխէ, ո՞վ պատասխանատու պիտի ըլլայ թէ՛ ընդհանուր կարծիքին և թէ Երեսփ. Ժողովին հանդէպ։ Արդեօք նախարարապետը չի կրնա՞ր ըսել թէ «Անանց ես չընտրեցի որ պատասխանատու ըլլամ»։ Թէև Մեծ-Եպարքոսը՝ նախարարութեան մէջ ընդունելով այնպիսի անձեր, որոնք իրականին մէջ անարժան են ատիճան մը պատասխանատուութիւն ատանձնած կ'ըլլայ, բայց յայտնի է թէ ամբողջ պատասխանատուութիւնը իր վրայ չբլլար։ Վեհ. Կայսրը՝ պատերազմական եւ ծովային նախարարներու ընտրութիւնը Մեծ-Եպարքոսը Սայիտ փաշայի կազմած Նախարարաց Ժողովին մէջ հաղորդ քրիստոնեայ մը գտնուի և անոնց ամէնքն ալ վստահ կամ անուղղակի կերպով հանրութիւնը ներկայացնող անձեր ըլլան։ Ինչպէս որ Սայիտ փաշայի կազմած Նախարարաց Ժողովին մէջ հաղորդ քրիստոնեայ մը գտնուեր է։ Ինչպէս նաև Հրեաներուն մէջեւ ներդաշնակութիւնը կատարեալ է։

* * * Հելլէն հրատարակութիւնները պետ Մակեդոնացի Աբուզոլի, իր մարդոց հետ Սելանիկ հասաւ և կայսրանին մէջ ընդունուեցաւ օսմ. բաղմաթիւ սպաներէ, մինչ զինուորական նուագածուներու խումբը հելլենական մասչը կը հնչեցնէր։ Երեկոյին հրատարակեցին ի պատիւ սեղան մը տրուեցաւ, որուն մասնակցեցան 70 թուրք սպաներ և բազմաթիւ Յոյներ և Պուլկարներ։ Պուլկար հրատարակութիւնները պե-

ԱՐԵՒԵԼՔ

— Ո՞սկի կուգաք, ան՛ը հազարապետ։ Մէկ քանի օր առաջ Բէկդաշ էլ. հան կ'ըսէին թէ Բերլլէլ է։

Էնվէր պէյ.— Հիմա ուղղակի Սկիւտարէ կուգամ։ Աչա՛. — իր մէկ երիտասարդ բարեկամը ցուցնելով, — գնդապետ Մուսթաֆա Բէշիա, որ ինչպէս զիտէք, իր մարդկանց հետ Քասսատար-Տիբիլիչէն մեզ անցաւ, և հիմա կ'ընկերանայ ինծի։

—Քանիդէն ի՞նչ կը մնացէ ընել հիմա, քանի որ քաղաքական այսչափ փառաւոր յաղթանակ մը տարիք։ Ա՛վ է ձեր վերին առաջնորդը։ Գիտէ՞ք, Եւրոպայի մէջ մեծ հետաքրքրութեամբ կ'ուզեն ճանչնալ այն խորհրդաւոր անձերը, որոնք մարմնացուցին Ժէօն-Թուրքերու այժր. չատեր կը կարծեն թէ չատ տարի է ձեր կազմակերպութիւնը։

=Այդ մարդոց անուններու առ այժմ կարելի չէ հրապարակել։ Բայց ես, Բանիլի կազմակերպութեան վարիչը, կամամ ըսել ձեզ թէ մեր վատահելի անձերը զեղազանգորէն կ'աշխատին։ Հիմա ձեռք բերուած յաջողութիւնը ապահովցնել կը ջանանք։

—Ի՞նչ կը խորհիք ընել այդ մասին։

=Խորհրդարանական ընտրութիւններ կանոնաւորապէս կատարել տալ ամբողջ երկրին մէջ։ Դուք կը ճանչնաք մեր ծրագիրը։ Փոխանակութիւն պիտի ծանուցանենք մեր ծրագիրը, որպէս զի վատահութիւն դայնել, համազգի թէ զօրաւոր ենք մենք, և մեր պահանջումներն ալ արդարացի են։

—Քրիստոնեայ ընակչութեան հետ ինչպէս էք։ Մանաւորի մէջ Պուլկարները դեռ կը յամենան և նոյն վարչութիւն ուզելնէ կ'ուզեն տեսնել։

=Սարկա յաջողուած է արդէն. և առա այս անձը թող ըսէ թէ որչափ մտերմացած ենք Պուլկարներուն հետ։»

Եւ այս բառն ատեն ներկայացուց ինձ զրագիր կազմակերպիչ Շիւմանովը որ ինքնութիւնը վկայեց և հաստատեց խլամներուն և քրիստոնեաներուն եղբայրակցութիւնը Օսմ. Սահմանադրութեան հիման վրայ։

—Եւ Յունիոնը։ Մամամարի մէջ ատենցմէ հարարի չափ սնբարդ գործեր ապատ թողուցիք։

=Այդ տեսակ Յոյներու հետ, որոնց մեծ մասը Կրետացի են, այլ եւս գործ չունինք։ Եթէ հանրաձանին վերատին զմտելի մեր սահմանագրութեան վրայ, այն ատեն բանտարկեալներ պիտի կանչենք։ Բոնիկ Յոյն ժողովուրդը, ինչպէս, օրինակի համար, Քէօրբիլիի մէջ, որոնք ազատութեան կ'ուձգան, խոստացած են ամէն կերպով օգնել մեզի։

—Հարցում մը եւս, տէր հարարապետ, Եւրոպայի բարենորոգման գործը ի՞նչ պիտի ընէք։

=Առայժմ կարծեմ թէ ժամանակ մը եւս դեռ պիտի պարտաւորինք զբաղիլ Եւրոպական բարենորոգումներով, բայց տարակոյս չկայ որ պիտի ջանանք ցոյց տալ Եւրոպայի թէ Թուրքերը կարող են ինքզինքնին բարենորոգել առանց պէտք ունենալու Եւրոպայի միջամտութեան։

—Էնվէր պէյ վստահացնելով թէ Եւրոպայի հանրային կարծիքը քիչ ատենէն պիտի համոզուի Ժէօն-Թուրքերու խաղաղասիրութեան, բաժնուեցայ ի՛ր մէջ։

Հետեւեալ օր Էնվէր պէյ—որ «յուլիս 11 հրապարակ»ին մէջ հաւաքուած խանդավառ բազմութեան ուսերուն վրայ բարձրացած էր—անգամ մը եւս մեզ ցուցուցին, ըսելով թէ հրապարակութիւնները դադարուն հնազանդութիւն կը յայտնեն։

ՅԱՐԳԵՆԷ ՀԱԻԱՍԱՐԱԹԵԱՆ ՍԿԶԲՈՒՆԵՐԸ

Յաւելով կը տեսնենք թէ, խաքթը Հիւմայունի հրատարակութիւնէն յետոյ Մեծ Եպարքոս Սայիտ փաշայի կազմած Նախարարաց Ժողովին մէջ հաղիւ քրիստոնեայ մը գտնուի և ան ալ կաթոլիկ Սարգիսի մը։ Անանց որ ցարդ ուշադրութեամբ հետեւած են ազատ գաղափարներու հոսանքին, և գնահատած այն բոլոր ջանքերը զոր քրիստոնեայ տարրը՝ մասնաւորաբար Հայ Ազգը ցոյց տուած է ազատութիւնը յաղթող հանդիսացնելու նպատակաւ, չպիտի կարենան ըմբռնել թէ ինչու համար Սայիտ փաշա մուցած է բաժին մը հանել յոյն և հայ տարրերու՝ պաշտօնեաներ սպասաւորը ընելու մէջ։ Դարձեալ անեկդոտ բաղմութիւններուն վրայ նստած մէկ քանի բարեկամներ ու կրօնաւորներ բարեւելով ոտքի կ'ելլեն, աղախին մը ատանդական սուրճը կը հրամցնէ։ Դիտնալով որ չատ ատեն էնվէր պէյի վայրկեանները, պէտք եղած հարցումները կ'ուղղեմ իրեն.

— Ո՞սկի կուգաք, ան՛ը հազարապետ։ Մէկ քանի օր առաջ Բէկդաշ էլ. հան կ'ըսէին թէ Բերլլէլ է։

Էնվէր պէյ.— Հիմա ուղղակի Սկիւտարէ կուգամ։ Աչա՛. — իր մէկ երիտասարդ բարեկամը ցուցնելով, — գնդապետ Մուսթաֆա Բէշիա, որ ինչպէս զիտէք, իր մարդկանց հետ Քասսատար-Տիբիլիչէն մեզ անցաւ, և հիմա կ'ընկերանայ ինծի։

—Քանիդէն ի՞նչ կը մնացէ ընել հիմա, քանի որ քաղաքական այսչափ փառաւոր յաղթանակ մը տարիք։ Ա՛վ է ձեր վերին առաջնորդը։ Գիտէ՞ք, Եւրոպայի մէջ մեծ հետաքրքրութեամբ կ'ուզեն ճանչնալ այն խորհրդաւոր անձերը, որոնք մարմնացուցին Ժէօն-Թուրքերու այժր. չատեր կը կարծեն թէ չատ տարի է ձեր կազմակերպութիւնը։

=Այդ մարդոց անուններու առ այժմ կարելի չէ հրապարակել։ Բայց ես, Բանիլի կազմակերպութեան վարիչը, կամամ ըսել ձեզ թէ մեր վստահելի անձերը զեղազանգորէն կ'աշխատին։ Հիմա ձեռք բերուած յաջողութիւնը ապահովցնել կը ջանանք։

—Ի՞նչ կը խորհիք ընել այդ մասին։

=Խորհրդարանական ընտրութիւններ կանոնաւորապէս կատարել տալ ամբողջ երկրին մէջ։ Դուք կը ճանչնաք մեր ծրագիրը։ Փոխանակութիւն պիտի ծանուցանենք մեր ծրագիրը, որպէս զի վստահութիւն դայնել, համազգի թէ զօրաւոր ենք մենք, և մեր պահանջումներն ալ արդարացի են։

—Քրիստոնեայ ընակչութեան հետ ինչպէս էք։ Մանաւորի մէջ Պուլկարները դեռ կը յամենան և նոյն վարչութիւն ուզելնէ կ'ուզեն տեսնել։

=Սարկա յաջողուած է արդէն. և առա այս անձը թող ըսէ թէ որչափ մտերմացած ենք Պուլկարներուն հետ։»

Եւ այս բառն ատեն ներկայացուց ինձ զրագիր կազմակերպիչ Շիւմանովը որ ինքնութիւնը վկայեց և հաստատեց խլամներուն և քրիստոնեաներուն եղբայրակցութիւնը Օսմ. Սահմանադրութեան հիման վրայ։

—Եւ Յունիոնը։ Մամամարի մէջ ատենցմէ հարարի չափ սնբարդ գործեր ապատ թողուցիք։

=Այդ տեսակ Յոյներու հետ, որոնց մեծ մասը Կրետացի են, այլ եւս գործ չունինք։ Եթէ հանրաձանին վերատին զմտելի մեր սահմանագրութեան վրայ, այն ատեն բանտարկեալներ պիտի կանչենք։ Բոնիկ Յոյն ժողովուրդը, ինչպէս, օրինակի համար, Քէօրբիլիի մէջ, որոնք ազատութեան կ'ուձգան, խոստացած են ամէն կերպով օգնել մեզի։

—Հարցում մը եւս, տէր հարարապետ, Եւրոպայի բարենորոգման գործը ի՞նչ պիտի ընէք։

=Առայժմ կարծեմ թէ ժամանակ մը եւս դեռ պիտի պարտաւորինք զբաղիլ Եւրոպական բարենորոգումներով, բայց տարակոյս չկայ որ պիտի ջանանք ցոյց տալ Եւրոպայի թէ Թուրքերը կարող են ինքզինքնին բարենորոգել առանց պէտք ունենալու Եւրոպայի միջամտութեան։

—Էնվէր պէյ վստահացնելով թէ Եւրոպայի հանրային կարծիքը քիչ ատենէն պիտի համոզուի Ժէօն-Թուրքերու խաղաղասիրութեան, բաժնուեցայ ի՛ր մէջ։

Հետեւեալ օր Էնվէր պէյ—որ «յուլիս 11 հրապարակ»ին մէջ հաւաքուած խանդավառ բազմութեան ուսերուն վրայ բարձրացած էր—անգամ մը եւս մեզ ցուցուցին, ըսելով թէ հրապարակութիւնները դադարուն հնազանդութիւն կը յայտնեն։

ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

տերէն Սամսանաքի և Բանիցա Սկլանիկ հասան և Ժէջոս-Թուրքերը Չեմմ ընդունելութիւն ըրին անոնց։ Մանաւանդ Սկլանիկի մէջ բանտարկուած հելլէն քաղաքական յանցաւորներն ալ ընդհանուր ներումէն օգտուելով Սկլանիկի հասան և ժողովուրդը խանդավառ ընդունելութիւն մը ըրաւ անոնց։ Կը հաստատեն թէ ամէն հրատարակութիւններն ալ քիչ առնէն զէնքնկից պիտի ըլլան։

*** Պէյրութի խմբագրապետները իր պաշտօնատեղին վատաբնոյն գրաքննիչ, որ կ'ուզէր չարտնակել իր պաշտօնը։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ՀԱՅ ՆԱՀԱՏԱԿՆԵՐՈՒ ՊԱՆԾԱՅՈՒՄԸ

Հայ նահատակներու, ազգին այդ քաջարի զաւակներուն լիշատակը երէկ փառաւոր կերպով տօնուեցաւ մայրաքաղաքս ազգ. գերեզմանատուններուն մէջ ընդհանրապէս և Շէյլիի ու Պալըգլլի գերեզմանատներուն մէջ մասնաւորապէս։

Հոն էր բազմութիւն. այնքան հոն ուխտ որուն վրայ զաղթաթ մը կազմելու համար մարդ ներկայ գտնուիլ է։

Առաւօտն կոմսի Բանկալթիի գերեզմանատան մէջ խնամած էր միջազգային երեսնա բազմութիւն մը, հայ, թուրք և այլն հասարակութիւնէն։ Բերայի քարոզիչ Տ. Հմայեակ Սրբազան առաջնորդ Բանկալթիի գերեզմանատան Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցիին մէջ հանդիսաւոր կերպով։ Եկեղեցական արարողութիւնները վերջ մեծ թափորով գացին գերեզմանատան։ Հոն Թոք Գրէյլի և Թոք Գրէյլի զինուորական երաժշտախումբերը իրենց լոյսերու առաջնորդութեամբ ներկայ գտնուեցան նահատակներու յիշատակին համար տեղի ունենալիք հոգեհանդէսին արարողութիւններուն և մեռելական տխուր քայլերգներ նուագեցին անոնք ներդաշնակօրէն և այնքան ալ յաղող կերպով, որ պատիւ կը բերէր օսմ. մեծ բանակին երաժշտախումբին։ «Դարձ ոնան իմ»ի հանդիսաւոր չարականէն վերջ, որ մեղմին չատեր լացին, թուրք սարեկ և Ժէջոն թուրքեր օրուան լիշատակելի ոճին ատեն բանախօսութիւններ ըրին։ որոնց պատասխանեց Տ. Հմայեակ Եպիսկ. օրհնութիւններ ընելով Սամսանագրութեան չնորհած բարիքներուն համար։

Յետոյ նահատակներու գերեզմաններուն վրայ հոգեհանդիսի չարականներ երգուեցան և գիրքեր կարդացուեցան։ Բանկալթիին թափորը մինչեւ Շէյլի սառնալ ճամբուն վրայ բազմութեան խանդավառութիւնը և ցոյցերուն մէջ դրուած եռանգը անսկզբանելի էր։ Այս չքեղ հանդիսութեան վայրը կը կրկնէին երկու կողմի տուներուն պատուհաններն գարդարած դիտողներու չարքերը, որոնք եռանդագին գոչերով կը մատակարարէին թափորին ազատակներ։ Թափորը իր հետ ունէր մէկմէկ ծաղկեպսակ, որոնք զետեղուեցան նահատակներու հողակոյտերուն վրայ։ Շքեղ ծաղկեպսակ մըն ալ բերած էր Գասրգիւղի երիտասարդութիւնը։ Խոսգիւղէն Բերայէն ալ մէկմէկ ծաղկեպսակ նուիրուած էր։ Հոգեհանդէսի արարողութիւններուն ուսարատուն եռանդը, գերեզմանատան Յանձնաժողովի Դիւանատունին մէջ օշարակով և պնխիպով(*) պատասխարութիւններ եղան ներկայներուն ծանոթ անձնաւորութիւններու։ Հոն Ե-սանան վարժարանի տուները երգեցին երգ մը Վեհ. Կոյսեր ձօնուած, ինչպէս նաեւ «Ազգայն Աստուած», «Ծիծեռնակ», «Ա-ռիւք Հայկազունք», «Ի սիւք ձայնից բըՆուքեան չքեղ» և «Համիտիկ Մուշ» որ բուռն կիրսով ծափահարուեցան։ Նահատակներու հոգեհոյտին վրայ չմոռանալիք չիրիմին համար դրուած արուեստ արդիական արդիական։

ՊԱԼԸԳԼԸԻ ՄԷՋ

Հանդէսին ու Տօնին նշանակութիւնը արժանի չքեղութեամբ կատարուեցաւ նաեւ Հոգեհանդիսի պաշտօնը Պալըգլլի մէջ։ Ժողովրդական խանդավառութիւնը ո՛չ մէկ տաեն այնչափ արագեղ ու գրաւիչ կրցած է ըլլալ, որչափ երէկուան

(*) Այս զգայացուցիչները բարեսիրաբար նուիրուած էին Տիգրան Էֆ. Թօզատեանի կողմէ։

*** Հապիպ Մէլհամէ, Մուսթաֆա Փաշայի մէջ ձերբակալուած տեղն 63,000 օսմ. ոսկի և գաղտնի թուղթեր գտնուեցան վրայէն։ Կառավ. Մուսթաֆա Փաշայէն Անգրիանուպոլիս տարուելով, հոն փողոցէ փողոց պտըտցուեցաւ, կարգքին վրայ փակցուած թուղթով, որուն մէջ բացատրուած էր իր չարութիւններն ու քաւութիւնները։

*** Իր եղբայրը Սէլիմ Մէլհամէ որ իր ընտանիքով փախաւ Կ. Պոլսէն, զանազան մէջոցներով և մենաշնորհներով 30 միլիոն ֆր.ի հարստութեան տէր եղած է։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ՀԱՅ ՆԱՀԱՏԱԿՆԵՐՈՒ ՊԱՆԾԱՅՈՒՄԸ

Հայ նահատակներու, ազգին այդ քաջարի զաւակներուն լիշատակը երէկ փառաւոր կերպով տօնուեցաւ մայրաքաղաքս ազգ. գերեզմանատուններուն մէջ ընդհանրապէս և Շէյլիի ու Պալըգլլի գերեզմանատներուն մէջ մասնաւորապէս։

Հոն էր բազմութիւն. այնքան հոն ուխտ որուն վրայ զաղթաթ մը կազմելու համար մարդ ներկայ գտնուելու է։

Առաւօտն կոմսի Բանկալթիի գերեզմանատան մէջ խնամած էր միջազգային երեսնա բազմութիւն մը, հայ, թուրք և այլն հասարակութիւնէն։ Բերայի քարոզիչ Տ. Հմայեակ Սրբազան առաջնորդ Բանկալթիի գերեզմանատան Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցիին մէջ հանդիսաւոր կերպով։ Եկեղեցական արարողութիւններն վերջ մեծ թափորով գացին գերեզմանատան։ Հոն Թոք Գրէյլի և Թոք Գրէյլի զինուորական երաժշտախումբերը իրենց լոյսերու առաջնորդութեամբ ներկայ գտնուեցան նահատակներու յիշատակին համար տեղի ունենալիք հոգեհանդէսին արարողութիւններուն և մեռելական տխուր քայլերգներ նուագեցին անոնք ներդաշնակօրէն և այնքան ալ յաղող կերպով, որ պատիւ կը բերէր օսմ. մեծ բանակին երաժշտախումբին։ «Դարձ ոնան իմ»ի հանդիսաւոր չարականէն վերջ, որս մեղմին չատեր լացին, թուրք սարեկ և Ժէջոն թուրքեր օրուան յիշատակելի ոճին ատեն բանախօսութիւններ ըրին։ որոնց պատասխանեց Տ. Հմայեակ Եպիսկ. օրհնութիւններ ընելով Սամսանագրութեան չնորհած բարիքներուն համար։

Յետոյ նահատակներու գերեզմաններուն վրայ հոգեհանդիսի չարականներ երգուեցան և գիրքեր կարդացուեցան։ Բանկալթիին թափորը մինչեւ Շէյլի սառնալ ճամբուն վրայ բազմութեան խանդավառութիւնը և ցոյցերուն մէջ դրուած եռանդը անսկզբանելի էր։ Այս չքեղ հանդիսութեան վայրը կը կրկնէին երկու կողմի տուներուն պատուհաններն գարդարած դիտողներու չարքերը, որոնք եռանդագին գոչերով կը մատակարարէին թափորին ազատակներ։ Թափորը իր հետ ունէր մէկմէկ ծաղկեպսակ, որոնք զետեղուեցան նահատակներու հողակոյտերուն վրայ։ Շքեղ ծաղկեպսակ մըն ալ բերած էր Գասրգիւղի երիտասարդութիւնը։ Խոսգիւղէն Բերայէն ալ մէկմէկ ծաղկեպսակ նուիրուած էր։ Հոգեհանդէսի արարողութիւններուն ուսարատուն եռանդը, գերեզմանատան Յանձնաժողովի Դիւանատունին մէջ օշարակով և պնխիպով(*) պատասխարութիւններ եղան ներկայներուն ծանոթ անձնաւորութիւններու։ Հոն Ե-սանան վարժարանի տուները երգեցին երգ մը Վեհ. Կոյսեր ձօնուած, ինչպէս նաեւ «Ազգայն Աստուած», «Ծիծեռնակ», «Ա-ռիւք Հայկազունք», «Ի սիւք ձայնից բըՆուքեան չքեղ» և «Համիտիկ Մուշ» որ բուռն կիրսով ծափահարուեցան։ Նահատակներու հոգեհոյտին վրայ չմոռանալիք չիրիմին համար դրուած արուեստ արդիական արդիական։

ՊԱԼԸԳԼԸԻ ՄԷՋ

Հանդէսին ու Տօնին նշանակութիւնը արժանի չքեղութեամբ կատարուեցաւ նաեւ Հոգեհանդիսի պաշտօնը Պալըգլլի մէջ։ Ժողովրդական խանդավառութիւնը ո՛չ մէկ տաեն այնչափ արագեղ ու գրաւիչ կրցած է ըլլալ, որչափ երէկուան

(*) Այս զգայացուցիչները բարեսիրաբար նուիրուած էին Տիգրան Էֆ. Թօզատեանի կողմէ։

Պալըգլլի մէջ տարբեր հանդէսին։ Արդէն Սամսանաքի Ս. Գէորգ եկեղեցին փառքի մէջ կը չղրար, երբ առաւն Տ. Մաշկ եպիսկոպոս կը պատարագէր, պեղեցիկ քարոզ մը խօսելով։ Եկեղեցիին տարածքն կեաբ, խանութներու բազմութիւն մը թափոր կազմելով, ուր «Կեցցէ՛»ները օգոր կը թնդացնէին, առաջնացու գէպի Պալըգլլի Սգ. Գերեզմանատունը, ուր հանդիսական բեմ և տաժամանակեայ ճոզաչէն չիրիմ մը կանգնուած էր, որ կը կրէր սա վերնագրութիւնը.

ՀՍԳ ՆԱՀԱՏԱԿՆԵՐՈՒ
1895.1905
Երախտապարտ Հայրենիք

Ժամը չորսին Սամսթիոյ պատգամաւորութիւնը, իր գլուխը ունենալով Տ. Մաշկեղ եպիսկոպոսը, կը հանսի գերեզմանատան։ Հետզհետէ կը հանսին նաեւ պատգամաւորութիւններ՝ Մաքրիգիւղէն, Գումգապուէն, Կէսիլ-Փաշայէն, Գասրգիւղէն, Պալաթէն, Գումգապուի Գուրեան, Նալը-Դարուէն, Եէնի-Մահալլէն եւն.։ Բազմաթիւ ծաղկեպսակներ բերուած էին նահատակներու հոգեոյտներուն։ Սգատեսը լուսեան մը մէջ և պատուաւոր եղանակով՝ կարդացուեցան տեսարաններ, երգուեցան չարականներ, օրհնութիւններ, որոնք փակուեցան «Հայր Մեր»ով։ Յետոյ բեմ ելաւ Տ. Մաշկեղ Սրբազան և խօսեցաւ իր սովորական պերճախօս ու ազդեցիկ ոճով, ամենասիրելի ճառ մը, որուն զէթ ամփոփումը չենք կրնար ներկայացնել դժբաղդաբար, տեղի անձկութեան պատճառով։ Խոր տարուրութիւն և յուզում տեղիք Սրբազան Բաղրիշէն այս դամբանական-ճառը, զոր երբ աւարտեց՝ հանդիսականներէն զրկուեցաւ։ Յետոյտ էր Սրբազանը և անհամար համբոյրներ կը տեղային իր ճակատին։ Յաջորդաբար դամբանականներ արտասանեցին նաեւ Տ. Յակոբ Աչառ եպիսկ., «Ժէջոն-Թիւրք»ներէն Հաշիմ պէյ, Միսաք Սուրեան, Հրանտ Նազարեան, Լեւոն Խաճանեան, Գաբրիէլ Բրէքեան, Վահան Եարճանեան՝ որ եղաւօրը Ասատ Եարճանեանի մէկ քերթուածը կարդաց, ազգասէր դարձող Կարապետ Համամճեան, Սարմ Նալբանդեան, Վահրամ Արծրունի՝ որ Մամառկ Սուլթանեանի ճառը արգիլեց՝ անոր մէկ անիրաւութիւնը երեսին տալով։

Բաղմութիւնը նոյն հանդէսով և սրտագրաւ խանդավառութեան ցոյցերով դարձաւ, Հայ նահատակներու փառքը նուիրագործած ըլլալու անհամ հոգոյքով։

* * *

ՆԱՀԱՏԱԿՆԵՐՈՒ ՇԻՐԻՄԻՆ ՀԱՄԱՐ

Երէկ, Շէյլիի Գերեզմանատունին մէջ, լուսանկարիչ Յովսէփ Էֆ. Տօրամանեան (Ժօզէֆ) մեր խմբագիրներին մէկուն թելադրութեամբ համաձայն, լուսանկարեց թափորին պարտէզ մտաբը և երբը, մեծադիր ապակիով։ Ժօզէֆ Էֆ. այդ լուսանկարները մօտ օրէն ծախու պիտի հանէ, անոնց հասոյթին 40 %ը պատմաղրելով Հայ Նահատակներու վրայ կանգնելի չիրիմին չնորհելու, ազգասիրաբար, քանի որ ասիոնք լուսանկարիչը գրեթէ բան մը չչսակիր այդպէսով և լոկ ծառայութիւն մը ընել է իր նպատակը։ 30—24ի վրայ այդ լուսանկարները պիտի ծախուին իրար դիւրամատչելի գնով մը, 10 զրշ., և որ և է կասկած չեղբընչելու համար՝ պիտի կրնան Ազգ. Պատրիարքարանի հիները։ Կ'ուզէ որ ամէն Հայաստէր ունենայ այդ լուսանկարը, թէ՛ Հայ Նահատակներու Հոգեհանդիսին գեղեցիկ յիշատակ մը պատած ըլլալու համարին և թէ այդպէսով անոնց վրայ կանգնելի չիրիմին նպաստած ըլլալու անփոխարինելի գոհունակութեան համար։ Լուսանկարները կարելի է ստանալ Խմբագրատունէն։

ՎԱՐԴԱՎԱՌԻ ՏՕՆԸ

Առաւն կոմսիին հանդիսաւորութիւնը երեսնա հոգ բազմութիւն մը ամէն դասակարգ ու տարիքի, կիրակի օր կը դիմէր Սկիւտարի Ս. Կարապետ եկեղեցին, որուն ասնամբութիւնն էր նոյն օրը։ Տաճարը, չրջարակը և եկեղեցիին քովընտի փողոցները լեցուած էին անհամար բազմութիւնով մը։ Լոյսերու մէջ կը չողչողար տաճարը, երբ սկսաւ Ս. Պատարագը, զոր մատոյց Պատր. Տեղապահ Բարձր. Տ. Եղիշէ Ս. Եպիսկ. Դուրեան։ Ճաշու Գրքէն վերջ՝ զոր կարդաց դրագէտ Յարութիւն Էֆ. Մրմիանի՝ ի պատիւ զրագէտ պատարագիչ Սրբազանին, Տ. Եղիշէ Սրբազան յուզուած ձայնով մը խօսեցաւ մէկը իր այն քարոզներէն որ անդամ մըն ալ չէշտեց և ի յայտ բերաւ իր գրագէտի և բեմասացի կրնակ առաւերութիւնները։ Այս գեղեցիկ և այնքան հոգեկոյտ քարոզը իր ամբողջութեան մէջ մեր ընթերցողներուն հրամցնելու համար, յետաձգեցինք մեր վաղուան թիւին։ Դուրեան Սրբազանի այդ գոհար քարոզը աղաղբուած է չորս խմբագիրներէ՝ Փիլլայը Շիրազլիէ, Թէոդիկէ, Գրիգոր Վանդեանէ և Գրիգոր Թարսանեանէ։ Պատարագէն յետոյ այդ հոգոյ բազմութիւնը գիմեց առանձին դարս, որ Թոք. Խորհրդարանին դրան առջեւ Տիգրան Էֆ. Մարարոսեանի ղեկավարութեամբ ներկայացուցիչներ, ծանօթ ազգայիներ, թաղականներ ու լուսաղողներ աջը առին Ն. Սրբազանութեան։ Յետոյ ներկաները կատարեալ սաջնորդուեցան Սաբանեանց գերեզմատանին չքեղ Վիլլան, որ ի պատիւ Տեղապահ Սրբազանին ճոխ սեղան մը արուեցաւ։ Բաժակաճառեր արտասանեցին քարոզիչ Տ. Եղիշէ Ծ. Վրդ. Դալլաղեանն, որուն պատասխանեց Դուրեան Սրբազան։ Յետոյ յաջորդաբար գեղեցիկ բաժակաճառեր արտասանեցին Մեսրոպ վրդ. Նարոյեան (Հարմաղ), Գաբրիել Էֆ. Նէշիէրեանն, Վահան և Թումին Էֆ.ք Սաբանեան, Ճիչաբ Դանէ. Տ. Անդրէասեան, Թէոդիկ, Գր. Վանլեան և Եղիա Սաբիկեան։ Թէոդիկ կարդաց նաեւ երիտասարդ բանաստեղծ Պ. Մեսրոժան Պարսամեանի գեղեցիկ և անոյշ մէկ թերթուածը՝ նահատակներու յիշատակին նուիրուած։ Յետոյ այս արտասանութեան տեսարանը ուրախութիւնը անհետացնելու համար Տեղապահ Սրբազանին և ներկաներու կողմէ առաջարկուեցաւ ծանօթ երգիծաբան Բանաձալի որ զուարթ բան մը խօսի։ Բանաձալ չուզեց ելթանը զրաղեցնել՝ խօսելով, երբ ուսերու ասխրժանն ունէր. ասով կ'արգարացնէր իր Լուսաբերեան մանանուը։ Սեգանը որ սկսած էր Համիտիէ Մաշով, դարձեալ վերջացաւ Կայս. Բաղկերով, զոր երգեցին Մամուլի ներկայացուցիչներ։ Պատրիարքարանի յարգելի դիւանապետ Բարթող էֆ. Թէլեան, որ սեղանը վերջանալուն մօտ հասաւ, ընդունեցաւ խանդավառութեամբ։ Թէլեան էֆ. բանախօսութիւն մը ընելով, գեղեցիկ սեսութիւն մը բրաւ ազգին անցեալ տխուր և ապագայ եղջանիի կեսութիւն վրայ և կոչ ու կարդալութիւն մաղթեց Տեղապահ Սրբազանին։

*** Իրիկունը Դուրեան Սրբազան գիւղերեց Յակոբ էֆ. Մինասեանի բնակարանը և երեկ առաւ քարոզեց Ս. Խաչ եկեղեցիին մէջ։

ԱԶԳ. ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎՈՅ
ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Աւասիկ այն ջջաբերականը որ Ազգ. Պատրիարքական դրկուած է մայրաքաղաքիս Թաղ. Խորհուրդներուն, Ազգ. Երեսփոխանական ընտրութեանց համար.

Ազգ. Կեդր. Վարչութեան Խառն Ժողովը իր յուլիս 16/29ի նիստին մէջ որոշեց որ ըստ Սահմանադրութեան Ընդհանուր Ժողովը վերակազմուի ամբողջովին, կատարելով ի նորոյ Երեսփոխանաց ընտրութիւնը, և այս վերակազմութեան գործը յանձնեց իր մէջէն կազմեալ յանձնաժողովի մը մեր նահատակներուքեր։ Յանձնաժողովը ձեռնարկելով իր պաշտօնին, հարի տեսաւ որ տեղի ունենայ լսա օրինի Կ. Պոլսէն ընտրուելիք Երեսփոխանաց բաշխումը, և նկատելով որ ընտրողաց թիւը կը կազմէ բաշխման հիմը, և այդ թիւին համեմատութեամբ կը սահմանուի ընտրելի Երեսփոխանաց թիւը իւրաքանչիւր թաղ, ինչպէս կը տրամադրէ սահմանադրական յօդուածը, Յանձնաժողովը որոշեց Մայրաքաղաքիս Թաղ. Խորհուրդներէն ստանալ իրենց Երեսփոխանական ընտրողներու ցանկերը, և կատարելէ ետք Երեսփոխանաց բաշխումը, ձեռնարկել ապէ ընտրութեանց։

Յայտնի է որ Սահմանադրական Երեսփոխանական ընտրող բլլալու իրաւունքը կը վայելէն այն ազգայինք, որոնք 25 տարին լրացուցած, Օսմանեան հպատակ, առնուազն տարեկան 75 զրշ. Ազգային ընդհանուր տուրք վճարելու կարող են կամ ունին ընտրողութեան անձնական արժանիք, այսինքն Տէրութեան պաշտօնական են, կամ վկայեալ բժիշկ, կամ օգտակար գրքերու հեղինակ, կամ դպրոցաց ուսուցիչ և ազգին օգտակար ծառայութիւն մատուցած անձինք։ Բայց յայտնի պէտք է ի նկատ ունենալ թէ ընտրողութեան իրաւունքն կորուսած են այն անձինքը որ Ա. Բրէսկոյ յանցանքը դատապարտուած են, Բ. Ազգային գործոց մէջ նենգութեամբ բռնուելով՝ Ազգային ժողովոյ մէկուն կողմէ հանրային գործոց չմասնակցելու վճիռ ստացած են, Գ. Տէրութեան դատարաններու կողմէ զգատացուցիչ պատժոյ պարտաւորեալ դեռ չէ լրացած, Դ. Եկեղեցական պատճառաւ անբարոյական դատուած են Սահմանադրութիւն յօդ. 67)։ Իսկ թաղեցի կը համարուին այն անձինքը որ ձեռնարկը կը ընակին նոյն թաղին մէջ։

Արդ՝ ներկայ չրջաբերական գրով ինչպէս միւս Թաղական Խորհրդոց, նոյնպէս և Ձեզ կը յանձնարարենք որ վաղթաք Ձեր թաղի ընտրողաց ցանկը պատրաստել այրբէնի կարգաւ և ուշադրութիւն դնելով այս ամէն օրինական հանգամանքներուն, որք ընտրողութեան իրաւունքը կը սահմանեն, և մինչեւ ապրիլեայ հինգշաբթի օր, հաղորդէք մեզ զայն, Խորհրդոյդ կողմէ ստորագրեալ յայտագրով մը։

Անկիսիա եմք որ խմամով և փութով կը կատարէք այս յանձնարարութիւնը, և որոշեալ օրը կը հասցնէք մեզ ընտրողաց ցանկը, ձեռնարկելու համար Երեսփ. ընտրութեանց կարեւոր գործին։

Մնամք Ազօթարար
Պատրիարքական Տեղապահ
ԵՂԻՇԷ ԵՊԻՍԿ. ԴՈՒՐԵԱՆ

Կոստանդնուպոլիս 19 Յուլիս 1908

* * *

ԵՐԵՍՓՈԽԱՆԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Երեսփոխանական ընտրութիւններու Յանձնախումբը չրջաբերականներ զրկեց ամէն կողմ։ Երեսփոխան պիտի ընտրուին 80 հոգի Գոլիէն, 20 եկեղեցականներէն, 40 գաւառներէն, ընդ ամէնը 140 հոգի։ Կ. Պոլսոյ Թաղական Խորհրդներուն հրահանգ զրկուած է, որպէս զի ազգային տուրք 75 զրուշ վճարողներու մէկ ցանկը զրկէ, հանգուցեալներու համար թէ՝ իրարանցիր թաղէն քանի՛ հոգի պիտի ընտրուին։ Հինգշաբթի օր կրկին նիստ պիտի գումարի Յանձնախումբը և նիստի առնելով որ ընտրական գործողութիւնները կրնան յայտարարել, նպատակ ունի հետագիրով բանակցելու։

Այս մասին դիտողութեան արժանի կէտ մը կայ, որուն նկատմամբ Թերնը և կարգադրիչները իսկոյն կենսական է։ Շատ մը թաղերէ 75 զրշ. ազգ. տուրքը չատ կը նկատուի, և չատեր չեն մասնակցիր ընտրական գործողութիւններուն։ Ճիշտ է այս տարիներ, որովհետեւ ամառնական արտի անձուկ կացութեան մէջ մեծ թիւ մը չէ՛ որ կը կազմեն անոնք՝ որոնք կրնան օրինաւորապէս 75ը վճարել։ Ասիկա արդէն է՝ զրկելով որ ժողովրդական ընտրարարքը մասնակցի երեսփոխական ընտրութիւններու։ Հարկաւոր Խրիմեան Հայրիկի և Ներսէս Պատրիարքի օրով, այս պարագան նկատի առնուելով, 75 զրշ.ը պեղչուած էր 25ի, և այդպէս ալ գործադրուած։ Կ'արժէ որ Յանձնաժողովը զրաքի այս թնդիրով և անմիջական անօրինութիւն մը ընէ, որպէս զի ընտրութիւնները օրինաւորապէս ընթանան և ժողովրդական դատարքն ալ անոր մասնակցիլ չարդիլուի, ինչ որ պիտի մը ա. ապրէն զրկանք մրն է։

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԲՈՒՐԻՋ, 3 օգոստոս. — Ցրանսական Թանդին գինը չատ հատատուն է, փան դի կառավարութեան կողմէ ձեւաբանուած միջոցները անյաջողութեան մատնելին ընդհանուր գործադուլը։ Օտար արհեստագիրներ գիները ընդհանուր կերպով լաւ են։ Օսմ. արհեստագիրները մեծապէս կ'ինան։ Կ. Պոլսէն ու Սկանդիկէն Սուկասն հատած հեռագիրները անսպասելի կերպով կը մեկնուին։ Նոր նախարարութեան ընտրութիւնն ալ արդիւնք մը չունեցաւ և գիները չատ վար գացուեցան։ Օսմ. Միայեալ՝ 94.35։ Բուռլիի երկաթուղի՝ 172։ Օսմ. Պանքա 685։ Ռիո Թինթօ հատատուն։ Պալիա Գարատարը՝ 450։

ԱՖԻՆԵՐ, 2 օգոստ.— Երէկ հոս մեծ մրցնկ մը տեղի ունեցաւ։ Ներկաներուն մեծ մասը կը բաղկանար օսմ. հպատակ յոյներէ։ Ներկայ էին նաեւ օսմ. դեսպանատան գինուորական կցորդը և Շեբրայի օսմ. ընդհանուր հիւպատոսը։ Երեկոյեան ալ մեծ խանդավառութեամբ ազդանուեցաւ։ Մրցնկը ընդունեց ուղերձ մը Վեհ. Սուլթանին, օսմ. բանակին և Ժէջոն-Թիւրքերու կուսակցութեան ներկայացուցիչ Նարասով՝ Թուրքիոյ մէջ ազատութեան և հաւասարութեան սկզբունքը հաստատուելուն համար։ Ուղերձը նաեւ մաղթանքներ կ'ընէ երկու երկիրներուն միջեւ ուսկիսն խնդիրներու լուծմանը մասին, լուծում մը որ երկու կողմին համար ալ չանպաւոր է։ Նաեւ Նոր Թուրքիոյ ուրախ զօրանալուն համար։ Պատուիրակութիւն մը, որուն մեծ բարոյութիւն մը կը հետեւէր, այդ սրտշարժը տարաւ օսմ. դեսպանատուն։ Օսմ. դեսպանը պատշգամը ելաւ և ժողովրդան կողմէ հանրաբերեալ ազդանուեցաւ։ Դեսպանը թարգմանի մը միջոցաւ չնորհակալութիւն յայտնեց այդ ցոյցին և արտայայտուած զգացումներուն համար, խոստացաւ այդ սրտշարժը Կ. Պոլիս հաղորդել։

ՎԻԵՆՆԱ.—Եդիպտոսի Խրտիվը, մէկ քանի օր Վիեննա մնալէ ետքը, Հունգարիա գնաց՝ Դանուբի վրայ ուղեւորութիւն մը կատարելու համար։

ՊՐԻՆՏԻՋԻ.—Սէլիմ Մէլհամէ յայտարարեց թէ վերջնականապէս հրաժարած է քաղաքականութենէ և թէ մնալիր է Խարիսիոյ մէջ հանգստանալ իր ընտանիքին՝ խաղաղ ապրելով, եթէ կարելի է։ Սէլիմ ու ընտանիքը Անգղնէ ուղեւորեցան։

ՌՈՒԲԻՋ.— Նախարարապետ Պ. Բլէմանս, իր ազգական հիւանդութեանը հետեւանքով, յետաձգեց Բարլսրատ ուղեւորելը։

ՌՈՊԵՐՍՊՈՒՐԿ.— Թալիէյէն կը հեռագրեն թէ յեղափոխականները նորէն կարեր են Թէհրանը Ռուսիոյ միացնող հեռագրաթելը։

ԵՒԻ-ԵՈՐԿ.—Ցէրնիի մօտ, անգլիական Բոլսմպիա, ծագած անասուն հրդեհը մեծ սասանութեամբ կը շարունակէ։ Մինչեւ հիմա վեց քաղաքներ այրեցան, որոնց մէջ է Ցէրնի։ Հարիւր յիսուն հոգի ողջ ողջ այրեցան. ուրիշ հարիւրաւոր հոգի ալ վիրաւորուեցան. հազար հոգի անպատապար մնացած են։ Վնասը հինգ միլիոն կը հաշուուի։

ՕՐԹԱԳԻՒՂԻ ազգ. վարժարանին համար մնացուն գատարակ ուսուցիչի մը պէտք կայ։ Դիմել նոյն վարժարանին Հոգաբարձութեան։ 3—1

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ Ցուլիս 20/2 Օգոստոս

Օսմ. Գանս. Միացեալ 4 %	Օ.Ռ.	102 31
Ամէնէն բարձր գին	»	— —
Ամէնէն վար գին	»	— —
Բուռլիի Երկաթուղի գոց	Ֆր.	170 1/4
Ամէնէն բարձր գին	»	— —
Ամէնէն վար գին	»	— —

ԲԱՑՈՒՄ Ցուլիս 22/4 Օգոստոս

Օսմ. Գանս. Միացեալ 4 %	Օ.Ռ.	102 28
» » » ժամը 7ին	»	102 30
Բուռլիի Երկաթուղի	Ֆր.	170 1/4
» » » ժամը 3ին	»	170 1/4
Քարտի Կ. Պոլսոյ	»	435 —
Անատ. Երկաթ. Պարտք. Ա. սերի	»	523 —
» » » Բ. սերի	»	520 —
» » բժշկ.	Ա.Ռ.	15 35
Շիրքեթի Խարիսէ	»	38 —
Շիրքեթի Խարիսէի Համիտիէ	»	3 50

ԻԼԱՆ
(Բօսբա վէ Թէլէկրաֆ Նէզարէթի)

Բօսբանանէլբան խմիսով օրանագ իւզրէ լուսանը օրան 500,000 տաէտ զարֆ մէվզիի մինեդասաեա վաղ գըլլմէզ օլմաղէ թաղիպ օլանարը եւրաէ ան հիսապը իլէ թէէմմանը նագտիլ վէ եսիոտ Տէրսաատէթ Թիճարէթ Օսման իլէ մուգավէլէտի մանարրիկլէնմէն մուսատագ քէֆիլէթը զավիէի համիկէն Թէլէկրաֆ վէ Բօսֆոր նէզարէթի մէնիրաթ իսարէտնան միւրաճաաթի իլէ Թէլէֆոն Տէրսանէսի Ամանէթ Գազանչիլիկ Նէզարէթի

Ֆի 21 թէմմուզ 324

ՌՈՒՄԷԼԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻԻ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

23|րդ վիճակահանութիւն — 1 օգոստոս 1908

Թ.	Ֆր.	Թ.	Ֆր.	Թ.	Ֆր.	Թ.	Ֆր.
1863064	60000	657923	3000	390540	1000	923765	1000
1565443	60000	664058	»	403361	»	991520	»
609016	20000	713808	»	421580	»	1057252	»
1952985	»	920433	»	478373	»	1057254	»
403364	6000	1165846	»	478375	»	1079000	»
491978	»	1481008	»	488931	»	1141241	»
960261	»	1592693	»	713806	»	1165848	»
1248903	»	1675391	»	725804	»	1209646	»
1285810	»	1760570	»	774460	»	1411938	»
1340733	»	19762	1000	796823	»	1549648	»
219564	3000	147069	»	796825	»	1752533	»
536125	»	204700	»	882472	»		»
645781	»	228787	»	891331	»		»

ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱՅԻՆ

ՆՈՐ ՅԱՅՏԱԳԻՐ

Կայս. կառավարութեան բարձր հովանիին տակ ապաստանող գաղթականներու դեղեցման դանաքին համար Երկրագործական Պանքային կողմէ կազմակերպուած վիճակահանութիւնը այսուհետեւ ամէն ամսոյ սկիզբը պիտի կատարուի։ Պարզեւ չշնորհող տոմակները ամբողջ տարի մը պիտի կրնան մասնակցիլ վիճակահանութեանց։ Ամբողջ տոմակներու արժէքին հարիւրին եօթանասունը-ինը պարգեւներու և տարեկան պիտի յատկացուին։ Ուստի այն վիճակահանութիւնը հանրօգուտ կերպով բարեփոխուած է։ Նոր կազմակերպութեամբ՝ տոմակներուն թիւը պիտի ըլլայ 250,000, և ասոնցմէ 62,500 թիւ պարգեւ ու տարեկան պիտի շահին։ Ինչպէս կ'երեւի տարեւ հրատարակուած յայտագրէն, մեծ պարգեւը 12,000 ոսկի է, և անկէ զատ՝ երկու, երեք, չորս, հինգ և վեց հազար ոսկիի նպաստաւոր պարգեւներ ալ կան։ Տոմակները զանազան տարբերութիւններ ունին։ Ամբողջ, կէս, մէկ քառորդ և մէկ ութերորդ։ Ամբողջ տոմակին դէմ նշանակուած է երկու օսմ. ոսկի, քառորդին՝ կէս օսմ. ոսկի և մէկ ութերորդին՝ մէկ քառորդ օսմ. ոսկի։ Տոմակ գնողներուն դիւրութիւն մը ըլլալու համար՝ կէս, քառորդ և մէկ ութերորդ տոմակներուն մէկ մասը չորս թիւրամի յատուկ եռեքական կարգի բաժնուած է։ Սրընկալ կատարակուած տոմակները՝ մէջերնին 19 դրուշի հաշուով՝ կէս տոմակներուն գինը 36 դրուշ է, մէկ քառորդինը՝ 18 դրուշ, իսկ մէկ ութերորդինը՝ 9 դրուշ։ Երկրագործական Պանքայի կեդրոնատեղիին և կամուրջին կողմը գտնուող մասնաճիւղին մեծաքանակ տոմակ գնողներուն հետեւեալ զեղչերը պիտի ըլլան։ Մէկ սնդուկին 10 ոսկիի տոմակ գնողներուն՝ %ին 7. մէկ տարուան ժամանակամիջոցին՝ 1001 ոսկիի տոմակ գնողներուն %ին 8, 2001 ոսկիի տոմակ գնողներուն %ին 9. 3001 ոսկիի տոմակ գնողներուն՝ %ին 10ը, և 10,001 ոսկիի տոմակ գնողներուն՝ %ին 12. առաջին թիւրաժը պիտի կատարուի 1324 մարտ 1ին, Հանգուցեալ Շենութեանց նախարարութեան պաշտօնական մէջ, ի ներկայութեան Պանքայի Վարչական Խորհուրդի անդամներուն, հաշուակալին և եկեղեցական, հաշուակալութեանց Առաջնին և Օսմ. կայս. Պանքայի կողմէ կարգուած պաշտօնեաներէ կազմուած մասնաւոր ժողովոյ մը։

1324 տարուան յատուկ Երկրագործական Պանքային վիճակահանութեան յայտագիրը

Ա. թիրաժ (Մարտի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100ին	Հմտնմար.
1	**600000**	**600000**
1	200000	200000
1	100000	100000
2	40000	80000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		2170000

Բ. թիրաժ (Մայիսի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100ին	Հմտնմար.
1	**300000**	**300000**
1	100000	100000
3	40000	120000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		1710000

Գ. թիրաժ (Յունիսի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100ին	Հմտնմար.
1	**300000**	**300000**
1	100000	100000
3	40000	120000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		1710000

Դ. թիրաժ (Յուլիսի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100ին	Հմտնմար.
1	**300000**	**300000**
1	100000	100000
3	40000	120000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		1710000

Ե. թիրաժ (Օգոստոսի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100ին	Հմտնմար.
1	**300000**	**300000**
1	100000	100000
3	40000	120000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		1810000

Զ. թիրաժ (Սեպտ.ի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100ին	Հմտնմար.
1	**400000**	**400000**
1	100000	100000
3	40000	120000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		1810000

Է. թիրաժ (Հոկտեմբ.ի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100ին	Հմտնմար.
1	**400000**	**400000**
1	100000	100000
3	40000	120000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		1810000

Թ. թիրաժ (Նոյեմբերի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100ին	Հմտնմար.
1	**400000**	**400000**
1	100000	100000
3	40000	120000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		1810000

Ժ. թիրաժ (Դեկտ.ի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100ին	Հմտնմար.
1	**500000**	**500000**
1	200000	200000
1	100000	100000
2	40000	80000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		2070000

ԺԱ. թիրաժ (Յունվ.ի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100ին	Հմտնմար.
1	**600000**	**600000**
1	200000	200000
1	100000	100000
2	40000	80000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		2170000

ԺԲ. թիրաժ (Փետրվ.ի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100ին	Հմտնմար.
1	**1200000**	**1200000**
1	500000	500000
1	400000	400000
1	300000	300000
1	200000	200000
10	100000	1000000
20	40000	800000
65	20000	1300000
300	10000	3000000
750	4000	3000000
1250	800	1000000
21600	200	4320000
24000		17020000

ՀԱՍՏԱՏ

	Ոսկին 100ին
Իւրաքանչիւրը երկու օսմ. ոսկիի արժէքով չորքերորդեան հանուած երկու հարիւր յիսուն հազար տոմակներուն փոխարժէքը	50,000,000
	50,000,000

Ծ Ա Ռ Ա Ր

	Ոսկին 100ին
Շահող թիւերուն համար տրուելիք հարիւրին 75ը	37,500,000
Գաղթականներու Յանձնաժողովին պատկանող հարիւրին 17ը	8,500,000
Պէյէք և վարչութեան ծախքերուն փոխարժէքը եղող հարիւրին 8ը	3,990,000
	50,000,000

Cie RUSSE

Navigation à Vapeur et de Commerce

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈՓԵՆԱՒԱՃԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբաթական երեւեկութիւններ

Յուլիս

Դշ. 23/5 Իւէպոլի, Սմիրնա, Սամսուն, Օրսա, Կիրասոն, Տրապիզոն, Բիզէ և Պաթում. կէս օրէն

Երկ. 24/6 Օսմանիա. ժամը 4ին։

Եր. 25/7 Սեվաստոպոլ. ժամը 10ին։

Շբ. 26/8 Օսմանիա. ժամը 10ին։

Կիր. 26/8 Տարասնէլ, Մրմարի, Իզմիր, Փիրա, Հռոդոս Մէրսին, Իսքէնտէրուն, Թրիպոլի, Պէյրութ, Հայֆա, Եաֆա, Բասրա Սուրիա և Ալէքսանդրիա. ժամ 4 առաջ ժամը 10ին։

Դշ. 23/5 Օսմանիա. իրիկուան ժամը 4ին։

Եր. 24/6 Իզմիր, Պիրէան և Ալէքսանդրիա. ժամը 10ին։

Եր. 24/6 Օսմանիա. ժամը 4ին։

Ուր. 25/7 Սեվաստոպոլ. ժամը 10ին։

Շբ. 26/8 Օսմանիա. ժամը 10ին։

Շբ. 26/8 Տարասնէլ, Մրմարի, Իզմիր, Փիրա, Հռոդոս Մէրսին, Իսքէնտէրուն, Թրիպոլի, Պէյրութ, Հայֆա, Եաֆա, Բասրա Սուրիա և Ալէքսանդրիա. ժամ 4

50—21

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ

ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԻՄՆԵԱԼ՝ ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ

1892 Օգոստ. 2/14 Եւ 1320 Սեպտեմբեր 20 թուականիր Ֆերմանով

Դիմել Ընկերութեան կեդր. գրասենեակը, Գալաթիա, Նազլը խան, Հէպպէն քաղաք, թիւ 14. Բօսֆորթիզ վանառատան դիմաց. կամ հետեւեալ հասցէներուն

Գալիա, Մանասեանց Օտ. Կայս. Պանքայի Եէնի Համիի հրապարակ.
Գալաթա, Մ. Դ. Սասաք, Նէյիթ խան Պալամ խան, Պանէէ Գոքաս թիւ 10.
Գալաթա, Աղասի տէր Եր. Ընկ. Վէրնէէիլիր փողոց։
Գալիա, Գ. Ս. Այմէլէզեան, Խանն-Խանիր, Պանէէ Գոքաս, Իպմիր փողոց։
Գուսքիլիզ, Աբէգասնդր Անանիասեան չուկայի հրապարակ։
Գուսքիլիզ, Մ. Ա. Անդրէա, Մասա հրապարակ։
Գէյլիւ-քէյէ, Մ. Ա. Տէմարքի։
Բէրա, Մանասեանց Օտ. Կայս. Պանքայի Մեծ Փողոց
Շէրլէ, Մ. Է. Գոսի, Գէյլիւ-քէյէլ Հասանի խան, թիւ 137.
Հալաթիա, Մ. Ա. Բիրնաճ. թիւ 12 Թիւնէլ խան։
Մեծ Նգդր. Ռէսալ էֆ.։
Մաքրիգիւղ. Մ. Ա. Անկելիան. կայսրանի հրապարակ։
Սան Սթէֆանո, Քէլեմեան էֆ.։

17 Բոլոր գործարանները Օսմ. դիւանագրաց մէջ։

ՍԻՆԿԷՐ

ԿԱՑԱ. ՊԱԼԱՏԱՆ ՀԱՑԹԱՏԵՐԹԻՉ

THE SINGER MANUFACTURING Co.

Սինկէրի կարի մեքենաները զուտ անգլ. արդեամբ չենուած ըլլալով, իրենց ամրութիւնեամբ այնպէս գնահատուած են, որ ամբողջ աշխարհս ամէն կողմը տարածուած են և բոլոր ցուցանիշները, դեղձակերպ ու կօշկակարները լոկ Սինկէրի մեքենայ պէտք են գործածել։ Սինկէր Ընկերութիւնը ցարդ 4904 ուռիի պատուոյ վկայական և չքնաղագեղ ատացած է բոլոր ցուցահանդէսներէն։

Մասնաճիւղեր բովանդակ Թուրքիոյ մէջ։

Սինկէրի մեքենաները կը ծախուին մեծագոյն Սինկէր Ընկերութեան վաճառատեղիներու մէջ։

Բերա) 1. Մեծ փողոց, Գոն Մարշէք դիմաց թիւ 343 և 345 երկին.
) 2. » » Պալաթա Սեբասի դիմաց.
Կալատա) 1. Սինկէր խան Թիւնէլի հետեւ.
) 2. Թրամվայի կայարանին դիմաց.
Գալիա) 1. Սալիթան ամամ թիւ 2.
) 2. Սալիթան Գոյաճիսա. Թրամվայի կայարանին դիմաց թիւ 13.
Սկիւտար) Ջարլը Գալը. թիւ 120.

Դասերը և նարդաւթիւնները ձրի։ Սինկէր Ընկերութեան կեդր. վարչատեղին կը գտնուի Բերա. Մեծ փողոց. թիւ 343 և 345 երկին. Խարիսխ պէյ Ծիւղ Սպասի տան։ 16 30—39

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈՓԵՆԱՒԷ

Ընդմէջ Հալի, Կ. Պոլսոյ եւ Օսեասյի

Անուան	Թանս	Անուանք	Թանս	Անուանք	Թանս	Անուանք	Թանս	Անուանք	Թանս
Ալպանս	1069	Տիաս	4311	Հիսարլիք	1531	Մարօէլլա	3709	Սաֆֆ	1119
Գէլէք	3607	Զմմիրնա	938	Հինտաս	3720	Մրջաստ	3557	Տիբէռ	1725
Ամէնլու	1541	Տարս	2383	Հարամիթ	1600	Մելլ	1057	Սէլվիս	112
Սիթիսքա	2977	Տրապզոն	1713	Հասանկէք	595	Մանդէլէյա		Պէյրութ	1208
Գասանս	1892	Տիրնաս	504	Իսֆէ	2354	Մասիլլա	3419	Բասրա	1323
Գարամիս	1364	Եոզգատ	3464	Իսանս	2540	Նէգրա	1988	Թ. Ալիւրոզ	1546
Գէֆֆիլլէ	4481	Էլազիզ	1520	Զիլան	1080	Օանս	4100	Թաքէս	3237
Գէլլու	1271	Եղբազ	1641	Գրէս	1058	Ինէֆտրիս	4035	Թալիս	1470
Գարէբաս	1337	Տիս	854	Գաղիս	2807	Օրլանաս	1585	Օւրֆիս	242
Գարբէ	1244	Թիլանս	1628	Քոնիա	1790	Բաղէմա	1687	Վանս	1914
Գոգս	1094	Զրամիկա	343	Լէս	1053	Բոլս	510	Վալ	1289
Քիրանէ	2729	Զարանիքաս	1582	Լեբանիա	2279	Բիանս	3389	Վարթուն	2891
Գասէրս	1831	Գումիլէ	3060	Լիմասս	1848	Բիթանս	1558	Նէրա	1850
Գալաթաս	4285	Կիլանս	1143	Լարնոս	3191	Բալլս	1513	Զէյս	1260
Գանէ	3905	Գոզս	1011	Մալս	724	Թանէ	1789	Թոս	
Գաբաս	895	Գրամս	1625	Մարենիկ	1278	Տարսոն	186	Տարսն	

Ընդհանուր վճառագրով Հալէն հոս հասած են։

Լարենցս չոգենաւը, նաւապետ Կիլչամ։

Թոմիս չոգենաւը, նաւապետ Ֆարն։

Ընդհանուր վճառագրով Հալէն հոս կը սպասուին.

Ալեքս չոգենաւը, նաւապետ Հիլ, օգոստոս 3ին.

Միխաս չոգենաւը, նաւապետ Թորբ, օգոստ. 17ին։

Դիմել Գրասենեակաւն Ֆ. ՀԻԼՏ ԵՂԵՐԶՈՏ

Թիւ 22 Չ. Գեւորգ Մելեք խան, Գալաթիա 10 50—10

ՇՈՓԵՆԱՒԱՃԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՈՒԲԵԱՆ ԵՒ ՀԱՅ.

Ն. ԲԱՖԷ ԵՒ ԸՆԿ.

ՍՊԱՍՈՒԱԾ ՇՈՓԵՆԱՒԵՐ

Օգոստ. 3ին, Ֆրիմի, Մարսիլիայէն
Օգոստ. 11ին, Իմերգի, Սեւ Ծովէն
Օգոստ. 18ին, Ժօնգ, Մարսիլիայէն
Օգոստ. 25ին, Ֆրիմի, Սեւ Ծովէն

ՄԵԿՆՈՒՄՆԵՐ

Օգոստ. 4ին, Ֆրիմի, Զօնկուլտաք, Սամսուն, Տրապիզոն, Պաթում, Նովորոսիսք
Օգոստ. 12ին, Իմերգի, Մարսիլիա
Օգոստ. 19ին, Ժօնգի, Անոա. եղերք, Պաթում և Նովորոսիսք
Օգոստ. 26ին, Ֆրիմի, Մարսիլիա։

Ա. կարգ Բարիզի համար 200 ֆր.
» » Մարսիլիոյ » 160 »
Բ. » Բարիզի » 150 »
» » Մարսիլիոյ » 120 »

Ա. կարգ Լոնտոնի համար 248.35 ֆր.։
Բ. կարգ 185.10 ֆր. (Տիբրի համար)։

Տեղեկութեանց համար դիմել Գորթակլին՝ Թոփխանէ, քարափին վրայ։

15 50—18 Թ. ՌԸՊՈՒԼ

ՎԵՐԼՈՒԾՈՒՄԸ ՅՈՑՑ ՏՈՒԱՒ ԹԷ

ՆԷՍԼԷԻ ԿԱԹԸ

Medaille d'Or Paris 1889 Nestlé FARINE LACTÉE NESTLÉ Aliment complet pour les Enfants

Թանկագին սնունդ մը է տղոց եւ տկարակազմներու համար։

ՆԷՍԼԷԻ ԿԱԹԸ

50 - 80

ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ ՄՆՏՈՒԿ

Վ. ԻՆԸՐ ՊԱՆՔ - ՖԷՐԱՅԷՆ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

ԳԱԼԱԹԻԱ ԵՒ ՊՈԼԻՍ

Դրամագլուխ 130 միլիոն ֆուռոն, ամբողջովին վճարուած։
Պահեստի գումարներ 38,000,000 ֆուռոնի չափ։

ԴԻԼԵՍՈՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Վճարումները ոսկեղրամով ըլլալու են։ Ցիսան դրամէն վար վճարում չընդունուիր։

Վիկոր Պանք-Ֆէրայն այսօր հարիւրին 3½ տոկոս կը վճարէ 1000 ոսկիէն վար գումարներու համար, իսկ անկէ աւելի գումարներու համար՝ հարիւրին 3։ Սակայն կրնայ տոկոսին տակը իջեցնել կամ աւելցնել տեղական լրագիրներու միջոցաւ 15 օր առաջ խնայ յայտով։

100 ոսկիէն վար գումարները կրնան եւ տնտուիլ ամէն տարի։

100 ոսկիէն վեր գումարները կրնան եւ տնտուիլ գրաւորապէս ու կանխաւլլակիր ազդարարութենէ մը յետոյ, հետեւեալ կերպով.

3 օր 100- 150 ոսկի գումարի համար
6 » 151- 200 » » »
10 » 201- 500 » » »
15 » 501-1000 » » »
30 » 1001 և անկէ վեր » »

Վիկոր Պանք-Ֆէրայն իրեն կը վերապահէ պարտքեր դրամ ունեցողներուն հաշիւ կարգադրել, ուզած տեղն վճարելով տեղադրեալ գումարը։

Վիկոր Պանք-Ֆէրայն խնայուած գումարը պարտնակող տետրակ ալ կը յանձնէ անչափահասի անունով, բայց այդ պարագային, նշանակուած խնամակալը (վէրի կամ վասի) միայն իրաւունք ունի դրամը քաշելու։ 50—49

Եսնայողական Սնտուկին զաս, Վիկոր Պանք-Ֆէրայն կը դրսի նաեւ տեղատարական ուրիշ գործառնութիւններով։

ՄՕՍ

ՇՈՓԵՆԱՒԱՃԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ճամբրուկ եւ ապրանք փոխադրող տոկեներ

Ա. ԿԱՐԳԻ	Բ. ԿԱՐԳԻ
Սեղի	Նայոգրիս
Միճիս	Էմիյսիս
Բաֆսիս	Պուզգիրիս
Թէյպր	Մսէրիս
Նարպօն	Ֆայէրի
Նավարին	Ֆարու
	Թիպս

Առաջին գծերէն լաստերը լաւ հոսանքներուն ենթակայ են, նաւուն մէջ ընդարձակ անձկակներ ունին, ելեկտրականաւ թեամբ կը լուսաւորուին եւ ելեն համարձակ ներու համար անսասան են։

Երկրորդ կարգի լաստերուն ալ սանմանափակ թեամբ համարձակներ կ'ունենան բայց անսասան չեն։ ապարանք

Կ. Պոլսէ Լիմասոլ և. Խարգի գնն է 15
» » Բ. » » » 11

Եթէ խնդրանք մանուակներուն որ փոխադրութեան կամ Գալաթիոյ մեծաքանակ կամաւոր ելեկտրական ատեն չունենան ժամանակէն 24 ժամ առաջ։

Ամերիկայի եւ Եւրոպայի նաւատապետներու ատենագրեալ համար տարբերութիւն կ'ընդունուի։

Դիմել առ Հ. Վ. ՄԻՐԻՐՈՎ եւ Ընկ., Գրասենեակը

Ուրիշ խան Գանէէ գրասս., Գալաթա

ՀԼԻՍ ՄՕՍ Ընկ.

50—15 31 Հիմա Սպրիզ, Լիմասս.

ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԻԸ. ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ, 1908-1909

Վարժարանիս ԻԸ. տարեշրջանը կը սկսի յառաջիկայ Սեպտ. 1 ին։ Նորեկ աշակերտներու մուտքի քննութիւնները պիտի կատարուին Օգոստ. 27-30։ Դասերը կանոնաւորապէս պիտի սկսին Մեպտ. 1ին, Բշ. օր։ Վարժարանս՝ իր եօթնամեայ դասընթացքով ունի այժմ Պատրաստական Ա. Բ. Գ. Դ. Ե. և Զ. դասարաններ։ Ծրագրուած է բանալ է. դասարան մըն ալ Մանկավարժական և առեւտրական դասերն թացքով։ Այդ դասարանին բացումը տեղի պիտի ունենայ, երբ ի մօտոյ վարժարանս ընդարձակուի յաւելուածական նոր շինութիւններով։ Աշակերտ մը որպէս զի կարենայ ընդունուիլ վարժարանի պատրաստական դասարանին մէջ, պէտք է որ, Ա. ըլլայ 10-12 տարեկան, ուշիկ և առողջ, Բ. ունենայ տեսուալ ծանօթութիւններ. — Հայերէն վարժ կարդալ, ընթեռնելի կերպով գրել, թերակատարեան «մատնեք բանին» գիտնայ, թեպէտ թիւն մը գրի առնել առանց ուղղագրութեան խոշոր սխալներու, և թուաբանական չորս գործողութիւններ վարժ կերպով կատարել 1-1000թիւերով։ Վերի դասարաններէն որ և է մէկին մէջ ընդունուիլ ուզող աշակերտը պարտաւոր է քննութիւն տալ վարժարանի ուսուցչական Մարմնոյն առջև բան ծրագրին։ Թէրակատար գիշերօթիկ աշակերտաց համար պէտք է վճարել, Մուտքի տուրք (միանուագ) 3 օսմ. ոսկի, Տարեթոշակ 16 օսմ. ոսկի։ Իւրաքանչիւր, գիշերօթիկ աշակերտներուն վարժարանէս կը տրուի մանուշ, հագուստ, անկողին կազմած, դասագիրք և ուսում. պիտաց, ուսում և դեղ։ Մաքրութեան և բժշկական ծախքերը ևս վարժարանին վրայ են։ Ոչ-կարնեցիական գիշերօթիկ աշակերտաց համար պէտք է վճարել նաև թերև պահեստի դրամ 3 օսմ ոսկի, որ, իբրև ուսանող դրամ, կը պահուի վարժարանին դրամարկղին մէջ, և եթէ կը տրուի աշակերտին երբ ան վերջապէս մէկին վարժարանէս։ Պատրաստական, Ա. և Բ. դասարանաց ցերեկեայ թաղակատար աշակերտաց համար պէտք է վճարել 6 օսմ. ոսկի, իսկ Գ. Դ. Ե. և Զ. դասարաններու աշակերտաց համար 7 օսմ ոսկի։ Ի փոխարէն, վարժարանս ցորեկեայ թաղակատար աշակերտներուն կուտայ ուսում և միայն ցերեկուան ճաշ. գաշնակի և ջութակի դասերը կամաւոր։ Անոնցմէ միայն կամ միւսին փափաքողը պէտք է որ վճարէ 3 օսմ. ոսկի։ Արձակուրդի միջոցին վարժարանս մնացող և կամ օգտուիլ թեան մատնակցող գիշերօթիկ կամ ցորեկեայ թաղակատար աշակերտները պէտք է որ վճարեն մէկ մէկ օսմ ոսկի։ Բոլոր այս վճարումները կանխիկ են։

** Վարժարանս ունի նաեւ Արհեստաւորական բաժին մը, ուր առայժմ կ'ուսուցուի միայն Կանապարժուութիւն՝ 4 տարիէն։ Կանապարժութեան ճիւղին հետեւիլ կարենալու համար, աշակերտ պէտք է որ. Ա. ըլլայ 13-16 տարեկան ուշիմ և առողջ. Բ. լրացուցած ըլլայ արդէն վարժարանիս Բ. դասարանի ընթացքը և կամ Ազգ. Նախակրթարանի մը չորրորդը։ Արհեստանոցին մէջ կ'ընդունուին թէ գիշերօթիկ և թէ ցորեկեայ աշակերտներ։ Գիշերօթիկներու համար պէտք է վճարել միանուագ 3 օսմ. ոսկի իբրև մուտք և 12 օսմ. ոսկի իբրև տարեթոշակ։ Իսկ ցորեկեայներու համար 3 օսմ. ոսկի իբրև տարեթոշակ։ Գիշերօթիկներու բոլոր ծախքերը վարժարանին վրայ են, իսկ ցորեկեայներու միայն ցորեկուան ճաշը։ Արհեստանոցին գիշերօթիկ աշակերտները եւս պարտին վճարել 3 օսմ. ոսկի, իբրև պահեստի դրամ, և երբ յանիս և օգոստոս ամսոյ մէջ վարժարան մնան, 1 օսմ. ոսկի իբրև արձակուրդի տուրք։

** Զբաղարժ աշակերտներու ընդունելութեան համար, դիմում ընել ուզողք է, վասն զի վարժարանիս Պատ. Հոգաբարձութիւնը արդէն, ի հարկին, կը կատարէ ծրիաւարժներու բաշխումը գաւառաց վրայ և հարկ եղած ընտրական հրամանագիրը կուտայ Ազգ. Առաջնորդարաններուն։

** Ծնողք կամ պաշտպանք ունալի մանրամասն տեղեկութեանց համար կրնան դիմել ի Կ. Պոլիս, Ազգ. Պատրիարքարանը, կամ ի Կարին, վարժարանիս Տեսչութիւնն։ 10—5

Փոխ-Վերատեսուչ Սանասարեան վարժարանի

ԳԷՈՐԳ ԱՀՈՒԼԵԱՆ

Կարին, 7 յունիս 1908

Տեսչութեան հասցէն

Տեսչութիւն Սանասարեան վրժ. ի Կարին

= դարմիր, դեղին, կապոյտ և այլն։ Բայի գլխիկ ամբողջ հագուստը մի կապոց էր լաղկացած. դա գինուորի քրքրուած մի վերարկու էր, որի մէջ փաթթուած էր նա բոլորովին մերկ մարմնով։ Մէջքը գնդած էր մի թոկի կտորով, որ գօտի տեղ էր ծառայում։ Ոտքերը բոլոր էին, ոտնամանիներ չունէր։

— Ապա էլի նման մէկ զա, ասում էին նրան։

Խնթը մառները կախում էր ականջների մէջ, կռնում էր, բերանը լայն բաց էր անում և ոլքան ձայն ունէր, բերանը լայն բաց էր անում և ոլքան ձայն ունէր, ակում էր էշի նման զռալ։ Բայմանիները ծիծաղում էր և ամէն կողմից ձգում էին նրան պլինձէ դրամներ։ Նա վեր էր առում դրամները, զարմացած նայում էր նրանց վրայ, և մի կողմ էր ձգում, ասելով, թէ ինձ հաց տուեցէք։ Նրան տալիս էին հաց, առնում էր, և անողին պատառներով բերանը դնելով, առանց ծամելու կուլ էր տալիս։

— Դու երեւի, ասէի նման պարել ես գիտես, ասում էին նրան,— ապա տես-նենք քո հունարը։

Խնթը սկսում էր զանազան անճոռնի շարժումներ անել, չորս թաթիկների վրայ սողալ, ոտները բարձրացնել, ձեռքերի վրայ կանգնել, և ուրիշ տեսակ-տեսակ յիմարութիւններ անել։

Մի ամբողջ օր խնթը մնաց բրդերի քառակուսի մէջ, զատարձնում էր բոլորին, խօսում էր բրդերին, որպէս մի քարդ հայոյում էր, անիծում էր ոտներին, գոռում և գոչում էր, թէ բոլոր «գեաւարներին» պէտք է կոտրել։ Մինչեւ կէս գիշեր նրա ձայնը ամէն կողմից լսելի էր լինում։ Բայց մեռ առաւօտեան խնթին քառակուսի մէջ էլ ոչ ոք չը տեսաւ...

Գ.

Մէջօրէի արեւակը ասատիկ այրում էր, ասթը խեղդելու չափ տոհանալի էր։ Օրվայ այն ժամն էր, երբ ճանապարհները դատարկվում են ուղեւորներից, և ամէն մարդ քաշվում է մի հովանաւոր տեղ զովանալու, և փոքր ազատ շունչ առնելու համար։

Նոյն ժամանն Բայազէդից դէպի Ալաշկերտի կողմերը ոտնոտ ճանապարհով միայնակ գնում էր մի մարդ։ Ճանապարհը դոր-մոլոր պատյանելով անցնում էր լեռների միջով, և բարձրութիւնների անդադար երեւէլները սատանի դժուարացնում էին նրան։ Բայց ուղեւորը, երեւի յոգնութիւն չէր զգում, թէեւ առանց երիվարի էր, թէեւ հեռի էր գնում և հագին ոտնամանիներ անդամ չունէր։ Նա գնում էր շտապ քայլերով, առանց կանգ առնելու, առանց իր շուրջը նայելու, կարծես թէ, մի սատանի պատանջ մղում էր նրան դէպի առաջ, կարծես թէ, ամէն մի կրցրած բոպէն նրա համար շատ թանգ լինէր։

Ուղեւորը մի երիտասարդ էր, համարեա միեւնոյն կերպարանքով, որպէս հաղնուած էր նախընթաց գիշերուանները։ Միեւնոյն քրքրուած գինուորի վերարկուն ծածկում էր նրա բոլորովին մերկ անդամները, միեւնոյն թոկի կտորով սնդած ունէր իր մէջքը։ Միայն զատկա էր բոժոժներով զարդարած թաղեաց գլխակը, և կօշկանոցներով սեւացրած դէմքը, որի վրայ այժմ գոնդգոյն գծեր չէին երեւում։ Նրա գլուխը, արեւակի կիզող ճառագայթներից պանդանելու համար, այժմ ծածկուած էր բոլորովին թարմ, և դեռ տերեւները չը թառամած պատուներից հեւած գլխարկով, որի նմանը իրանց ձեռքով հիւսելով, կրում են մշակները ամառը խոտ հնձելու ժամանակ։ Այդ նահապետական պարզ գլխարկը հոմանատուում էր նրա այրական, բայց նոյն ժամս տխուր դէմքը, որի վրայ նկարուած էր խորին յուսահատութիւն, խառնուած ներքին վրդովմունքի հետ... Թէեւ իր օտարոտի հագուստի մէջ անդամ նա երեւում էր խիստ տարաբաղդման մի ընտանիքի։

Նրա ականջներին դարձեալ մի ձայն, որ սուելի նման էր ձիւռ խրխնջալու ձայնին։ Նա կանգնեց և ուշադրութեամբ սկսեց նայել իր շուրջը։ Զայնը կրկնուեցաւ։ Նա ատաղեց, որ ձայնը լսում էր մերձակայ ձորից, և բարձրանում մասնաճիւղեր լեռոց իր քայլերը ուղղեց դէպի այն կողմը, որ շեղվում էր ուղղ ճանապարհից։ Փոքր ինչ առաջ գնալուց յետոյ նա բարձրացաւ մի բլուրի վրայ, և աջ-ձախ սրանեսութեամբ սկսեց դիտել ձորի խորքը։ Այնտեղ չորացրած աճել էին զանազան տեսակ խոտաբուսեր, որոնց մէջ արածում էր մի թամքած ձի. երեւում էին մի խումբ թռչուններ, և ուրիշ ոչինչ։ — Ուղեւորն ուսերի ուշադրութեամբ նայելով, նկատեց, որ թռչունների մօտ ցցուած էր մի երկայն նիզակ, որի ծայրը փայլում էր արեւակի ճառագայթներից։ «Ուրեմն այստեղ մարդ կայ մնացեց նա,— և այդ մարդը մենակ պիտի լինի, որովհետեւ արածող միակ ձին նրանն է պատկանում. և այդ մարդը պէտք է քարդ լինի, որովհետեւ նիզակը քրդի է բաղի գրանից, ձիու ասպանդէնը նայելիս քրդական են, և այդ քարդը պէտք է քնած լինի, որովհետեւ ձիու ականները չդիպցած են, որ հեռու չգնայ»։— Խորհելն նրա դլխում ծագեց մի միտք և նա թռչաս բլուրի գագաթից ձորի մէջ։

Ձ